

Poština plačana v gotovini

LETO XLIX ŠTEV. 8

trpin

Slovenski

ČEBELAR

V s e b i n a:

Dr. France Bezljaj: Problem izboljšanja čebelje paše (Nadaljevanje)	193	Mali kruhek	Nauk o opravevanju rastlin. Tudi čebele tekmujejo. Srboritost čebel. Ali čebela s pikom lahko prenese okužbo? Pazimo na čistost čebelje pasme! Iz zgodovine medu. Bela barva slepi čebele. Polemika o kranjski čebelji pasmi	218
Fr. Donat Jug: Čebelje pašno polje	197	Naša organizacija	Dopisi: Čebelarstva statistika Ljutomer in njegove okolice. Čebelarstva družina Pekre. Čebelarstva podružnica Trebnje	224
Fr. L.: K vprašanju o čebelji paši	200		Delovanje izvršnega odbora ČZ	223
F. B.: Rdeča detelja	204		Na ovitku: Oglasi. Podružničnim odsekom za vzrejo matic.	
M. L. Rožman: Istra	207			
Zasavski: Med mašami	211			
Savinjska: Iz mojih čebelarstvih zapiskov	212			
Trstenjak Ivan: Zamotana zadeva	215			
Erč: Čebelar Jaka pesnikuje	215			
Čebelarstva posvetovalnica				
K vprašanju o različnih grudicah obnožine. Se enkrat o čmrljih in čebelah. Dodajanje matic. Ali detelja medu?	216			

List izhaja mesečno. Glavni in odgovorni urednik: Rojec Vlado. Izdaja Čebelarstva zadruga za Slovenijo. Tiska Partizanska tiskarna v Ljubljani. Letna naročnina za zadržnike 50 din, za nezadržnike 80 din, posamezna številka 7 din. V inozemstvu stane list 100 din.

Prodaj

skoraj nove Najserjeve panje po ugodni ceni. Alojz Bratina, čebelar — Križevci pri Ljutomeru.

Cena vosku

Vse podružnice, čebelarstva družine in posamezne čebelarje obveščamo, da je Zvezni urad za cene v Beogradu uradno razglasil dne 28. junija 1947 pod št. 25 ceno vosku, ki znaša pri proizvajalcu 220 dinarjev za kg. Pozivamo čebelarje-zadržnike, da ponudijo v nakup ves preseček voska naši zadrugi, ki dan za dnem prejema nakazila za dobavo voska

našim industrijskim podjetjem. Naša dolžnost je, da čebelarji pomagamo pri izvedbi petletnega plana.

Važno opozorilo

Narodna banka FLRJ, centrala za LR Slovenijo — filiala 60 — Ljubljana, nas je pravkar obvestila, da je zaradi pregrupiranja računov dodelila našemu tekočemu računu novo številko in sicer: 60-1071-30. Prosimo, upoštevajte pri nakazovanju denarja to spremembo! Ko prejmemo nove položnice, jih bomo takoj nekaj poslali vsaki podružnici in čebelarstvi družini. Po prejemu novih uničite stare položnice!

Podružničnim odsekom za vzrejo matic

V avgustu se bodo sprašile na naših plemenitih postajah zadnje matice in s tem bo letošnja vzrejna sezona zaključena.

Po zaključku sezone zberite vse orodje in priprave, ki so last zadruga in so sedaj raztresene na različnih krajih. Vzrejevalci naj vam vrnejo tudi ves neuporabljeni sladkor. O zbranem orodju in sladkorju napravite natančen zapisnik. Na plemenišču odstranite hramčke in jih shranite na primernem mestu ne daleč od postaje. V začetku septembra prepeljite tudi trotarja in urejeni roj iz trotarja v najbližji čebelnjak! Poskrbite, da bosta prišli obe družini dobro zapazeni in z zadostno količino hrane v zimo. Ako bi bila pri kateri izmed obeh zimskih zaloga premajhna, nas pravočasno obvestite, koliko krmilnega sladkorja naj vam pošljemo.

Poročila o uspehih v posameznih serijah so nam poslali le nekateri odseki. Ker do danes še nimamo pregleda o njih delu, prosimo, da nam najkasneje do 15. oktobra pošljete razpredelnico, izpolnjeno po vzorec na 3. strani ovitka.

Dr. France Bezljaj:

Problem izboljšanja čebelje paše

(Nadaljevanje)

Čebele lahko v polni meri izrabijo samo one nasade krmnic, ki so namenjeni za seme. Zato so poborniki izboljšanja čebelje paše v državah z intenzivnejšim poljedelstvom iskali načine, ki bi omogočili znatnejšo izrabo krmnic po čebelarški plati. Našli so rešitev v mešanica. Pridelek preizkušene mešanice, v kateri so leguminozne rastline v harmoničnem sorazmerju z ostalimi, je mnogo večji, kakor pri enotnih kulturah. (Dosega povprečno 500 q zelene krme na ha.) Ker je nasad gostejši, rastline ne olesene tako hitro, četudi jih puste dalje časa cveteti. S harmonično izbiro rastlin za takšne mešanice se da doseči postopno cvetenje, ki zelo podaljša čebelam bero. Danes ni treba več na slepo preizkušati vsakovrstnih mešanic. V tuji strokovni literaturi je dovolj skrbno preizkušenih standardnih mešanic, ki so se dobro izkazale. Niti ena med njimi ni sestavljena nalašč za čebelarje; vse pomenijo v prvi vrsti napredek pri intenzivnejši izrabi tal in zvišajo pridelek, pri tem pa pridejo tudi čebele na svoj račun. Danes je na izbiro cela vrsta mešanic za ozimne, pomladne in strniščne nasade, katere nudijo, preden pridejo v poštev za košnjo, ca 40 do 90 kg donosa na ha. Edina slaba stran je v tem, da ni mogoče sestaviti že tipiziranih semenskih mešanic, ker so semena različne velikosti in jih ne bi bilo mogoče sejati s strojem. Da dosežemo harmonično rast, je pogosto potrebno, posebno pri ozimnih mešanica, sejanje v različnih presledkih. Dolžnost nas čebelarjev bi bila, da z vsemi močmi propagiramo in podpiramo uvajanje takšnih krmnih mešanic v naše gospodarstvo, sami pa v čim krajšem času oskrbimo, ali v zvezi z našimi agrikulturnimi ustanovami vzgojimo potrebna semena. Celo nekatere detelje so pokazale veliko boljše uspehe v medsebojnih mešanica (n. pr. rdeča in švedska detelja, toda na različnih tleh v različnih razmerjih).

Poskrbeti moramo, da v doglednem času zberemo čim več semen. To bi morala biti vsaj prva leta najvažnejša naloga naših podružnic, ki jim je ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo dodelilo zemljo za gojitev in razmnoževanje medovitih rastlin. Ne smemo se preveč zavzeti za eno, ali samo za nekaj rastlin. Pripraviti moramo čim večjo množino semen vseh kulturnih grašic, krmne gorčice, poljskega graha, boba, seradele (*ornithopus sativus*) in pri nas manj gojenih vrst detelje, tako bele (*trifolium repens*), švedske (*trifolium hybridum*), esparzete (*onobrychis sativa*) in face-lije. (Od zadnje imamo sedaj slovenski čebelarji samo 4 in pol kg semena.) Grašic za seme ne smemo sejati samih, ker poležejo in rade segnijejo. Naj-

bolje jih je pomešati med oves, da imajo oporo. Šele prihodnje leto bomo lahko pristopili k sejanju mešanic, ki so se obnesle v tujini in naši nasadi bodo najboljša propaganda za njih splošno razširjenje.

Od evropskih kulturnih poljedelskih rastlin je priznana najboljša medonosnica esparzeta (*onobrychis sativa*). Pri nas so jo gojili samo ponekod na Štajerskem. Ker sega s koreninami zelo globoko v zemljo (do 8 m, korenine so celo do 20 m dolge) in uspeva samo na apnenih tleh, odnosno na opoki, je ni mogoče gojiti povsod. Toda za nas čebelarje je tako važna, da moramo čimprej poskrbeti za njeno razmnožitev. Pri velikih gradnjah v prihodnjih letih bomo morali čebelarji paziti, da bomo dobili za svojo uporabo nasipe ob cestah in železnicah. Kjer je med apnencem vsaj nekaj ruše, bo esparzeta dobro uspevala. Njene dolge korenine nasipom ne škodujejo, ampak jih celo krepe. Na Češkem je država že lani prepustila vse ozemlje ob cestah in železnicah čebelarjem v uporabo. Pri nas smo bili do sedaj v tem pogledu preveč brezbrizni, toda v bodočnosti bo treba misliti tudi na to. Naša dolžnost je, da vzgojimo čim več semen srčnice (*leonurus cardiaca*), medene detelje, mejičnika (*melilotus officinalis* in *melilotus albus*), gadovca (*echium vulgare*), izbornih medonosnic za zasajanje nasipov, grobelj in popolnoma neplodnih ozemelj. Zemlje skoraj ne potrebujejo. Da je le med kamenjem nekaj prhline, pa uspevajo. Srčnica ima tudi to prednost, da od vseh naših plevelov najdalje cvete (okoli 60 dni, od junija do septembra). Gadovec je treba saditi v skupinah, v katerih so vsaj po tri rastline, sicer usahne. Te rastline se razmnožujejo naprej same in pripravijo v nekaj letih podlago za zahtevnejšo rast. Za starejše nasipe pa bi bila primerna esparzeta in nizko grmičevje, med katerim imamo po čebelarski pomembnosti naravnost nepregledno izbiro. Temu vprašanju bi morali posvetiti prav posebno skrb. Preveč bogate paše in obilnega točenja se pri tem seveda ne moremo nadejati, toda kar pridobimo, pride prav nam in našim čebelam. Skoraj neplodna ozemlja ob tisočih kilometrih prometnih poti ne pridejo v poštev za racionalizacijo in se po gospodarsko naprednih državah sistematično izpreminjajo v nekakšno rezervacijo, ki je kolikor mogoče prilagodena medpašnim intervalom, ko čebele nikjer druge ne morejo najti nektarja in obnožine, ki ju nujno potrebujejo za razvoj.

Istočasno kot na uvajanje in razširjanje starih in novih kulturnih medečih rastlin pa bo treba misliti tudi na njih selekcijo. S tem bi se seveda moral ukvarjati bodoči čebelarski institut ali vsaj čebelarski oddelki pri agrikulturnih ustanovah. A. Ostaščenko-Kudrjavceva poroča v časopisu »Pčelovodstvo« 1958 št. 4 o večletnih preiskavah množine nektarja v cvetih posameznih variacij pri istih kulturnih rastlinah, ki so rastle v enakih okoliščinah. Ugotovili so, da izločajo nektar skrajno neenakomerno. Pri sedmih vrstah esparzete je bila množina nektarja v posameznih cvetih izredno različna. Pri najbolj medeči vrsti je bil povpreček na 1 cvet 0,75 mg, pri najslabši pa 0,07 mg. Podobno je bilo pri lucerni (0,61 in 0,16) in pri sončnici (0,58 in 0,22); prav takšne razlike so našli pri posameznih vrstah sadnega drevja, pri jablani, hruški, češnji itd. Troletna skrbna opazovanja so pokazala, da je nagnjenje k medenju dedno. To ni važno samo za čebelarje, ampak ima tudi gospodarski pomen. Saj so bile bolj medeče vrste bolj oplojene in so dale večji pridelek sadja in semena. Pri mili-jonih cvetov si lahko sami izračunamo razliko!

Nič manj pomembni niso poizkusi češkega prof. Šistka, ki jih je izvršil tik pred vojno z gnojenjem. Iz teoretičnega spoznanja, da je fosforna kislina pogoj za spolno življenje rastlin (»Brez fosforja ni ljubezni«, je nekoč patetično napisal slaven biolog), je prof. Šistek preiskal nekaj rastlin, katerim je dodal različne količine fosfatnih gnojil. Pri beli gorčici je po številu cvetov in povprečni množini nektarja v cvetih izračunal, da prinese 1 ha, pognojen s 60 kg fosfata 9.6 kg medu in 86 kg semena. Pri 220 kg fosfata na ha naj bi narasla množina medu že na 78.4 kg in množina semena na 994 kg. Oljnata repica naj bi dala pri 80 kg fosfata na ha 25.4 kg medu in semena 284 kg; pri 220 kg fosfata pa medu 162.7 kg in semena 1142 kg. Travnik brez fosfata naj bi vrgel 21.4 kg medu, sena 25.7 q in otave 12.5 q; pri 220 kg fosfata pa 80.2 kg medu, 54 q sena in 18.4 q otave na ha. Ti poizkusi so bili seveda izvršeni na manjših površinah s 5 do 9 različnimi množinami fosfata. Toda številke so prepričljive. Naša zemlja je čedalje bolj revna na fosfatih in od pravilnega gnojenja kulturnih nasadov si lahko obetamo mnogo. Res je medenje odvisno od neštetihi faktorjev: od vetra, intenzitete svetlobe, toplote, zračne vlage, razlike med nočno in dnevno temperaturo (za medenje je najugodnejša toplina od 10° C proti jutru do 27° C proti poldnevu. Če se temperatura dvigne nad 27° C, medenje ponehuje). Najmanj preiskan faktor, ki ima ogromen vpliv na medenje, je sestava tal. Vendar je tudi tukaj marsikaj znanega. Biologi vedo, da n. pr. prisotnost joda že v razmerju 1 : 1.000.000 do petkratno poveča rastlinsko asimilacijo. Podoben vpliv ima formaldehid in še nekatere druge snovi. Ker sem popoln laik v teh vprašanjih, sem se zatekel k strokovni literaturi, vendar nisem zasledil nobene opazke o praktičnih poizkusih z dodajanjem joda. Zanimivo pa se mi zdi, da se ozemlje večje razširjenosti golšavosti, katero medicina pripisuje pomanjkanju joda v zemlji, odnosno vodi, vsaj približno krije v Sloveniji z ozemljem, na katerem lipa in akacija ne mede. Misel je morda neosnovana, toda nekaj poizkusov z jodovimi solmi ne bi bilo tako dragih, da jih ne bi bilo mogoče izvesti. Pa četudi ne bi bil vzrok pomankljivemu medenju lipe jod, bi z nekaj točnimi analizami sestave tal lahko kmalu odkrili pravi vzrok temu pojavu, ki ne more biti klimatičnega izvora. Saj lipa in akacija zelo medita tudi v mnogo ostrejšem podnebbju, kakor je naše.

To so glavne in najvažnejše naloge, ki stoje pred nami. Golo igrakkanje nas ne bo privedlo nikamor. Nekaj se bo dalo opraviti tudi na regulacijah, če bomo imeli vedno pripravljene sadike primernege drevja: francoske vrbe (*salix lanceolata* France), rane vrbe (*salix Daphnoides* Pomeranica), vrbe žalujke (*salix babilonica*), bele vrbe (*salix alba*), ive (*salix caprea*), jelše, drena, javorja (predvsem belega — *acer pseudoplatanus*) itd.

Vse to drevje je pomembno za zgodnjo pomladno pašo, predvsem za cvetni prah, čeprav si od vrb ne smemo obetati prida. Na Holandskem je sicer vrba glavna paša, toda pri nas nimamo Zalivskega toka. Za čebele pridejo v poštev seveda samo potaknjenci moških rastlin. Francoska vrba je ena najzgodnejših pomladnih paš (toda samo 4 dni). Kadar je lepo vreme, se donos z vrb v panjih pozna. Pretiravati pa njih pomena ne smemo. Propagirati moramo tudi kanadski topol (*populus canadensis*), ki se je izkazal kot izvrsten zaščitnik pred vetrom v izpostavljenih legah. Čebelam nudi obilo peloda. Prav tako bi morali propagirati tiso (*taxus baccata*), ki je že skoraj povsem izginila iz naših gozdov. Čeprav je strupena, je njen pelod

za razvoj čebel prvovrsten. In kadar cvete, nudi čebelarjem toliko peloda kakor malokateri druga rastlina.

Pri nas se pripravljajo tudi obsežnejše farmacevtske farme za zdravilne rože. Med rožami jih je mnogo, ki izborno mede in zelo dolgo cveto: ožep (*hyssopus officinalis*), poprova meta (*mentha piperita*) itd. Toda za čebelarstvo bodo komaj pomembne. Liste obirajo že pred razcvetom, za zdravilna oljnata semena pa Slovenija zaradi podnebja ne prihaja v poštev. Kvečjemu še komarček (*foeniculum vulgare*). Važna industrijska rastlina bo postala morda bela detelja. Olje iz njenega semena je nenadomestljivo pri izdelavi finih barv.

Preostanejo samo še vrtovi, parki in pokopališča. To pa so domala edini primerni prostori za tuje lepotične grme in rastline, ki tudi mede in cveto v različnih obdobjih, ko sicer sploh ni nobene paše. Tukaj pa sega izbira naravnost v nedogled. Naša naloga je predvsem, da čimprej sestavimo temeljito preglednico o življenjskih navadah vseh takšnih rastlin in nato pravočasno nastopimo pri snovanju parkov, igrišč in nasadov. Eno najvažnejših okrasnih dreves je sophora japonska. V Ljubljani so tri, ki vsako leto pomrznejo, ker niso na pravih krajih. V praških parkih je na tisoče sofor, ki izborno uspevajo, kljub temu, da je v Pragi zima ostrejša kakor v Ljubljani. Sofora spada v breg, najmanj deset metrov nad ravnino. Pred Jakopičevim paviljonom bi shiral celo pravi kostanj, dasi se nekaj metrov više v Tivoliju prav dobro počuti. Pred vojno so soforo zelo širili po Štajerskem, vendar do sedaj še ni poročil, kako se je obnesla. Sofora je ena glavnih pas v avgustu na bregovih Tihega oceana, kjer točijo Rusi leto za letom na vlake medu. Mi se bomo morali ne samo pri sofori, ampak tudi pri vseh importiranih okrasnih medonosnicah ozirati v glavnem na češke izsledke, ker je na Češkem podnebje še najbolj podobno našemu in imajo tam že dolgoletne izkušnje z izbiro in gojenjem za čebelarstvo pomembnega okrasnega grmičja in drevja.

Sodelovati bo treba tudi pri sadjarstvu in vrtnarstvu, vendar tu ni mogoče naprej postavljati točnejših načrtov. Pri nas se je dokaj malo gojil ribez, katerega nekatere vrste prav dobro mede. Kosmuljo slavi tuja literatura kot izredno medonosnico. Nadalje priporoča malino, ostrožnico in sladko jerebiko (*sorbus aucuparia*), to nenadomestljivo sadje višjih leg (Kočevska, Bloke itd.), sicer si pa od sadnega drevja v našem podnebju ne moremo obetati bistvenih izprememb.

Mnogo dela bo še treba na tem, pri nas tako zanemarjenem področju. Predvsem pa bi bilo treba pravih, resničnih in požrtvovalnih delavcev. Čebelarstvo ne sme biti več stvar posameznika, ampak mora široko posegati v vse panoge našega gospodarskega načrta. Tudi za nas bi moralo postati vodilo Stalinov izrek, da mora imeti vsak Rus kos kruha namazan z medom.

Razvoj rastlinske proizvodnje je tesno povezan z razvojem čebelarstva.

Cebele podvojijo pridelek naših sadovnjakov.

Med in vosek podpirata razvoj domače obrti in prispevata k aktivnosti naše zunanje trgovine.

Med ni samo zdravilo za bolnike — postati mora vsakdanja hrana delovnega ljudstva, predvsem pa naših otrok.

(Gesla iz ruskih čebelarskih listov.)

Našim čebelam je po vseh slovenskih pokrajnah odprto obširno polje za nabiranje hrane. Da, po nekaterih krajih so naravnost bogati viri medečih rastlin. Vendar ne uspeva povsod čebelarstvo tako, kot bi lahko. Podnebje Slovenije je precej hladno. Obdani smo z visokimi gorami in planinami, čez katere brijejo v nižave ne le pozimi, ampak tudi spomladi in poleti hladni vetrovi. Ker naše medeče rastline ne mede povsod tako, kot bi bilo pričakovati, je mogoče uspešneje čebelariti le po zavetnih legah, ki so manj dostopne hladnemu severnemu ozračju.

Po zavetnih legah imajo navadno čebele zgodnjo spomladansko pašo na resju, telohu, trobenticah ter leski in vrbi. Za uspešno čebelarjenje je zgodnja spomladanska pašna odločilnega pomena. Ako te ni, se spomladi čebele zlepa ne opomorejo.

Na odprtem polju pa zgodnje paše ni, razen po kakih zatišnih obronkih, ob vznožju gričev in po kotlinah. To pa seveda čebelam, ki so postavljene na odprto polje ni v prid.

Po zavetnih legah se tudi spomladansko cvetje, kakor češnje, slive, in drugo sadno drevje, prej razvije in obilneje medí, nego na poljih, ki so odprta proti severu.

Kadar piha jug, medé rastline tudi na odprtem polju, morda nič manj kakor v zavetni legi. Toda, kadar je južno, navadno ni lepo. Ali dežuje ali pa je oblačno, tako da čebele ne morejo na pašo. Kadar nastane lepo vreme, ki ga navadno naredi veter, tedaj se pa noč shladi, čeprav je poletje. Rastline sicer prično mediti, a čebele ne morejo zgodaj zjutraj na pašo, ker je prehladno in ker je prevelika rosa. Ko pa sonce močno obsije polje, navadno že piha veter in medenja je za tisti dan konec. Čebele izletavajo na pašo in obletavajo cvetje vse dopoldne, a bere ni, čeprav brije tako lahna sapa, da jo človek v obraz komaj čuti. A za nežne cvetne čašice je kmalu zadosti. To velja seveda le za visoko ležeče predele, kot jih imamo na Gorenjskem, na Bloški planoti in deloma tudi na Dravskem polju.

Manj obsežne zavetne lege so tudi na odprtem polju, bodisi v kaki vasi, ali pri kaki hiši ali pa pred kakim gričem, v katerega se upira sonce. Sončni pomladanski dnevi so v taki legi res prijetni. Toda v krajih z ostrejšim podnebjem, so v zgodnji pomladi za čebele take lege zelo pogubne. Pomladansko sonce čebele prezgodaj izvabi iz panjev. Matice prično zalegati, čebele pa silijo za obnožino, ki jo morda iztaknejo v kaki oddaljeni zavetni legi, tako da morajo letati do nje preko odprtega polja. Zato med potjo mnogo čebel otrpne in popada. Vrste starih čebel se tedaj v panjih hitro redčijo. Mladih čebel za bero pa še ni in panji spomladi počasi napredujejo.

Čebelar začetnik lahko čebelarji na takem nesrečnem prostoru več let, preden se prepriča, kaj je krivo, da se spomladi panji zlepa ne opomorejo.

Ako že hoče kdo čebelariti na odprtem polju, je boljše, da postavi tudi čebelnjak na odprto polje in ga obrne proti jugovzhodu, da ne piha veter panjem v žrela. Tako čebele vsaj zjutraj pozneje izletavajo na pašo in se jih toliko ne pogubi kot sicer. (To velja samo za spomladanske in jesenske dneve, ne pa za poletni čas.)

Ako ima čebelnjak res zavetno lego, to se pravi: če stoji v takem kraju, ki je obrnjen proti jugu in če je pred njim vsaj nekaj km zavetnega pro-

stora, v katerem rastejo medeče rastline, ki se vrstijo druga za drugo od pomladi do jeseni, se vse lažje in uspešneje čebelarji nego na odprtem polju. V takem kraju so čebele mnogo manj izpostavljene vremenskim nezgodam. Severni zračni val jih ne doseže, južni veter jim pa ne škoduje. Kadar spomladi piha burja, se navadno nobena čebela ne prikaže iz panja, ker jim je ta veter najbolj zoprn.

Za čebelnjak je tedaj težko najti tako lego, da bi vsestransko ustrezala čebelarju in čebelam. Neizkušenec v čebelarji stroki bi si lahko mislil: »Kljub temu, da ni pašnih virov v bližini, čebelnjak pa vendar spada k hiši, v kateri stanujem.« V resnici tudi je tako. Kjer vsadimo roj, tam je doma, tja donašajo čebele vsakdanji živež. Če je paša blizu, ga donašajo hitreje in brez velikih žrtev, ako pa je daleč, je preskrba živeža počasna, pičla ter združena z velikimi žrtvami, ki so včasih celo usodne za čebeljo družino.

Ako kdo prične čebelariti v takem kraju, ki je oddaljen od spomladanske paše, naj ne pričakuje uspehov, kajti čebelja narava zahteva zgodnjo spomladansko pašo. Medečino sicer lahko nadomestimo s pokladanjem sladkorne raztopine toda obnožine ne moremo nadomestiti. A četudi bi bilo mogoče, ne bi bilo naravno. Čebela ima spomladi nagon za nabiranje obnožine po cvetlicah. Če ji dopušča vreme, jo gre iskat, čeprav je je v panju polne sate. In če je ne dobi blizu, jo gre iskat tudi daleč, čeprav tvega življenje zanjo.

Kjer ni zgodnje spomladanske paše, dobivajo čebele prvo obnožino šele na sadnem drevju, toda to je prepozno. V takem primeru se zalega v panjih prepočasi množi, kajti matica se ravna po donosu. Ako je donosa malo, je tudi temu primerno malo zalege; panji tedaj ne dosežejo pravočasno viška razvoja. Ko se pa prične glavna paša in je treba čebele kam drugam peljati, so družine tako šibke, da paše ne morejo izkoristiti.

Pri nas je bolj malo takih krajev, kjer bi mogel čebelar brez težav idealno in uspešno čebelariti. Toda to naj ne bo za strašilo čebelarjem začetnikom. Tisti, ki se želijo baviti s čebelarstvom bolj iz idealnih namenov, naj se le oprimejo čebelarstva, četudi bivajo na odprtih poljih; navezani bodo seveda zlasti ob slabih letinah na prevažanje svojih plemenjakov na tuja letna ali jesenska pasišča. Od časa do časa nam pa narava tudi nakloni kako dobro čebelarstvo letino (posebno tedaj, ko celo na odprtem polju medi vsak gram) in takrat je vsaj delno trud poplačan!

Oni, ki se želijo oprijeti čebelarstva zgolj zaradi dobička, naj pomnijo, da čebela ni stroj, ki bi mu človek določal, koliko naj dela, ampak je nežna živalca, popolnoma odvisna od zunanje narave. Ko izleti na pašo, ni povsem verjetno, da se vrne, kajti že majhna nezgoda ji je lahko v pogubo. Čebela tudi ni ovca, da bi na paši mulila travo in zelišča, ampak živi le od medu, ki ga prideluje iz medečine, nabrane na cvetju, in od obnožine! Kjer ni niti medečine, niti obnožine, tam ni prostora za čebele. Zanje mora biti kraj tak, da ustreza vsem njihovim življenjskim zahtevam, to se pravi: kraj mora imeti milo in mirno podnebje ter v bližini zadosti paše.

Položaj za čebelarja samega je pa vendar drugačen. Kdor hoče umno čebelariti v panjih s premičnim satjem, bo imel pri čebelah mnogo opravka, zlasti ob rojenju, ki traja polna dva mesca. Kdor pa hoče biti celo vzoren čebelar, ima tako rekoč sleherni dan v letu nekaj posla pri čebelah. Zato spada čebelnjak v bližino čebelarjevega doma ali vsaj ne daleč od njega.

Potemtakem more pričeti uspešno in vzorno čebelariti le tisti, ki ima tudi svoje bivališče v zavetni legi, ali vsaj v bližini kake zavetne lege, kjer sô zadostni pašni viri.

To so naravne zahteve za čebele in za čebelarja samega. A kljub temu, da je čebelarska veda napredovala do viška, greše proti temu naravnemu zakonu zlasti čebelarji začetniki.

Končno še nekaj besed o čebeljih pašnih virih!

V dobi pred Janšem, t. j. pred kakimi 200 leti, ko je bilo čebelarstvo na kmetijah zelo preprosto, so v naših pokrajinah pridelali več medu in voska kot ga dandanes. Kaj je temu vzrok?

Odgovor na to vprašanje ni lahek. Glavni vzroki so pač v tem, da so se v naših krajih močno izpremenile gospodarske razmere. Z intenzivnim obdelovanjem polj in čiščenjem gozdov so nekatere paše skoraj popolnoma izginile. Če pa paše ni, ni uspeha v čebelarstvu, pa naj bo čebelar še tak strokovnjak. Oglejmo si vzroke propadanja pašnih virov nekoliko natančneje. V glavnem bi bili tile:

1. V prejšnjih stoletjih, ko še ni bilo kmetijstvo na taki višini, kot je danes, so kmetovalci sejali več žita, za njim so pa, kot drugi posevek, sejali mnogo ajde, ki je bila za čebele najvažnejša paša. Danes tega ni več. Namesto žita pridelujejo več krompirja in raznega sočivja. Zato sejejo le malo ajde in še ta je tujega izvora (sivo ajdo), ki ne medu v toliki meri kot domača črna ajda.

2. Pred stoletji je bilo v naših krajih več pašnikov in gozdov, kot jih je danes. Po pašnikih in gozdovih so imele čebele imenitno pašo. Danes tega ni več, ker so skupni pašniki razlaščenji, izčiščeni in brez grmičevja. V starodavnih gozdovih je bilo mnogo medonosnega drevja, zlasti lip in domačega kostanja, na katerem so čebele našle mnogo medečine in obnožine. Dandanes pa je tak les po večini izsekan; mladega pa niti ne gojijo. Prav tako zatirajo po pašnikih in gozdovih medovito grmovje.

3. Kmetovalci nekdanj niso poznali umetnih gnojil. Danes pa gnojijo v obilni meri travnike in senožeti s temi gnojili, ki zatrejo po večini vse medeče cyeticice, tako da so čebele tudi na travniški paši prikrajšane. — Zdi se, da se je celo podnebje v novejši dobi izpremenilo in sprevrglo, vsaj v gorskih pokrajinah, kjer je bila nekdanj dobra spomladanska paša, posebno na resju in vrbju. Te paše so od leta do leta manj izrabljene, ker prevladujejo dolgotrajni pomladanski mrzli vetrovi. Le redke so letine, da imamo takrat, ko cvete resa, lepo milo vreme.

To so glavni vzroki propadanja čebelarstva v novejši dobi in propadanja kmečkih čebelarstev. Kajti, če bi dandanes čebelarili tako preprosto, kot so pred Janšev dobo, bi pridelali zelo malo ali pa nič medu.

V današnjih časih more računati vsaj s skromnim uspehom le tisti čebelar, ki s pridom uporablja vsa sredstva, da spravi čebele spomladi do viška razvoja. Tedaj morejo čebele izkoristiti vsaj poletno pašo, kolikor jim je narava sploh še nudi. Zaradi tega je dandanes potrebno čebelarju mnogo več znanja kot nekdanj. Tega nam pa v obilici nudi naša čebelarska organizacija, njeno glasilo in dobre čebelarske knjige. — Naš praded Janša nas v svoji knjigi »Razprava o rojenju« takole spodbuja: »Pridi, slovenski čebelar, in zajemaj dobrine iz teh virov, saj so bili ustvarjeni na ljubo ukaželjnemu učencem iz mesta in dežele, da se poučé o tej panogi kmetijstva.«

K vprašanju o čebelji paši

Vedno bolj se ponavljajo tožbe, da v naših krajih ni več tako medenih let, kot so bila nekdanj, ko je kako leto »medil vsak kol«. Ne bo samo slučaj, da imamo kar po vrsti slabe letine in da odpovedo skoraj redno tudi take rastline, ki so se nanje prejšnje čase z gotovostjo zanesli in bili pri tem le redko prevarani.

Zato je v prvi vrsti naloga samih čebelarjev, da skušamo za svojo okolico najprej ugotoviti vzroke pomanjkljivosti paše in podvzeti ukrepe za izboljšanje pašnih razmer svojega okoliša. Ker so prilike enega ali drugega okoliša kolikor toliko podobne, bodo ugotovitve o enem kraju veljale večinoma tudi za druge.

Čebelarim tam na južnem robu Sorškega polja ob Savi v izrazito poljedelskem okolju. Pri naši hiši so čebele že več kot 100 let in so pred kakimi 80 leti, kolikor daleč je pomnil moj rajni oče, imeli samo pri nas čez leto tudi po 100 in več kranjičev. Takrat so bile v vasi čebele še pri kakih treh hišah, skupno prav gotovo zopet vsaj toliko kot pri nas, kar sklepam po velikosti uljnjakov. Torej je bilo čez 200 panjev v vasici, ki je štela okrog 30 številčk. Zato se ne čudim, da je v »Banovinskem leksikonu«, ki je izšel nekaj let pred zadnjo vojno, posebej omenjeno, da je v naši vasi močno razvito čebelarstvo.

Danes je v vasi kakih 7 številčk več, čebele imajo še vedno pri 4 hišah, a skupaj čez leto komaj kakih 40 panjev, največ AŽ sistema. Vojne razmere in slabe letine po vojni so jih razredčile skoraj na polovico prejšnjega stanja.

O prenatrpanosti čebel tedaj tu ne more biti govor. Če je bilo pred 100 leti dovolj paše za 200 panjev, pred kakim desetletjem pa le še za 80, in če so jih slabe letine znižale zdaj na 40, tedaj morajo biti poleg slabih letin še kaki drugi vzroki. Te uganke naj skušam v naslednjem razvozlati.

Še pred kakimi 60 leti so bila vzdolž Save, kak kilometer od vasi, obsežna vaška zemljišča, namenjena za pašo živine. Tu je rastle različno grmovje, zlasti robidovje, vmes pa trava, po kateri se je pasla vaška živina od sv. Jurija do prve slane. Čeprav je žival vse sproti pomulila in pohodila, je po grmovju cvetelo še vedno obilo divjih rož, ki živini ne diše posebno, med nizko travo pa je sproti odganjala in cvetela zlasti medena travniška deteljica, ki nudi čebelam prav dobro pašo. Ta vaški svet so pozneje razdelili. Lastniki so svoje deleže skrbno zasadili z gozdnim drevjem, smrekami in hrastiči, vmes pa so se samovoljno zasejali gabri, bukve in drugo drevje. Grmovje so začeli gospodarji trebiti, da ni morilo mladih nasadov. Drevje je kmalu zatrlo pod seboj travo in rože, namesto teh pa je prepreglo vlažna in senčna tla mahovje. Le tu pa tam so na jasad odgnale rdeče jagode. Po drugih vaških, največ borovih gozdovih raste jesensko vresje, borovničevje in praproč. Vse to gospodarji na toliko in toliko let pokose in porabijo za steljo, le praproč žanjejo vsako leto sproti.

Včasih je bilo ob robovih gozdov vse polno češmina, ki je danes skoraj popolnoma iztrebljen. Ljudje ga sekajo za metle, ki jih rabijo pri pometanju listja ali doma pri pometanju okrog gnojišč. Po gozdovih tudi sproti trebijo grmovje in napravljajo butare za kurjavo, ker je bukovih in drugih drv le bolj malo, bor pa je uporaben tudi za druge gospodarske namene in je za kurjavo manj vreden. Z raznim drugim grmovjem so skoraj popolnoma

iztrebili zelo dobro medečo krhliko, ki cvete prav v času, ko mine paša na travnikih. Na njej traja bera tja do jeseni. S skrbnejšo nego gozdov in s košnjo stelje je tedaj odvezta čebelam marsikaka rastlina, ki je predstavljala v nekdanji »džungli« bogate medene vire.

Proti tem gospodarskim potrebam se ne dá nič ukreniti in bi iz splošnih gospodarskih pogledov tudi ne bilo koristno. Nastane le vprašanje, kako vsaj nekoliko nadomestiti to izgubo. Da bi gospodarji na ljubo čebelarjem kaj ukrenili, na to ni misliti. Pomagati si moramo sami, kolikor je v naših močeh. In pomagati se dá vsaj do neke mere. Biti pa mora to dogovorjeno, premišljeno in načrtno. Če dela to posameznik, ne zaleže dosti, če pa se lotijo takega dela vsaj tisti čebelarji, ki so večinoma tudi manjši ali večji posestniki, bo v nekaj letih učinek prav gotovo viden.

Znano je, da v večini naših krajev prav slabo skrbimo za gozdove. Z lučjo moraš iskati gospodarja, ki bo spomladi zasajal prazna mesta v gozdu ali obrobne pasove ob cestah, kjer se navadno bohota grmovje, ki je za gospodarsko korist prav malenkostnega pomena in tudi čebelam ne koristi kaj prida.

Če zasaja umen gospodar v strnjenih kompleksih po načrtu razne iglavce, bo na robovih gozdov, ob mejah in cestah prav primeren in gospodarsko koristen tudi kak javor, ki je v naših krajih prav iskano drevo. Raste hitro in je tudi za čebeljo pašo pomemben. Tudi jesenove nasade vidimo le redkokje, a so primerni za vsaka tla, suha in vlažna.

Zelo se boje naši gospodarji akacije. Na lepih zemljiščih bi res ne bilo gospodarsko, da bi jo zasajali. Dobe se pa povsod peščena in nerodovitna gorska pobočja in bregovi ob rekah, kjer ne uspeva drugo drevje, pač pa izborno izpolni goličave akacija, ki obenem prepreže svet s koreninami, da se ne podsipa. Akacija raste zelo hitro in njene palice so izvrstne za kolje. Po vinogradniških predelih jo za kolje trtam nalašč goje. Pri nas iščejo in iščejo prekle za fižol in sekajo krivenčasto leščevje, na nasade akacije se pa nihče ne spomni. In vendar so njene prekle mnogo trpežnejše in bolj gladke od leskovih. Prirastek akacije je izredno velik. Daje nam tudi izvrsten les za kurjavo in za razne obrtniške izdelke. V tem me potrjuje ravnanje strokovnjaka za gozdno gospodarstvo, upravitelja gozdnih posestev na neki bivši graščini na Dolenjskem, ki je cela pobočja peščenih gričev dal zasaditi z akacijo. Mož je bil izvrsten gospodarski računar, ki je izpeljal že več takih rentabilnih akcij ter mi je tudi v tej zadevi naredil točen račun, koliko bo v toliko in toliko letih lahko prodal akacijevih palic v tovarno za stole. Takih daljnosežnih načrtov seveda ne bo delal mali gospodar, pač pa si bo za svoje domače potrebe na najhitrejši način pomagal z zasajanjem akacije na zemlji, ki ni tako rekoč za drugo rabo.

Na močvirnatih tleh in ob vodah je pri nas še polno slabo izrabljenega sveta, ki je primeren za nasade raznih vrh. Tudi te so v gospodarstvu potrebne. Za vezanje butar in razne druge vezi je včasih prav zadrega in ljudje morajo uporabljati slamo. Vrbovje pa je kot nalašč za to in odganja prav hitro nove mladike. Z organizirano akcijo bi naše čebelarske družine lahko prav uspešno poskrbele v svojem okolišu za take nasade in prispevale tudi za gospodarsko koristno stvar.

Zasajanje pravega kostanja spada sicer že bolj v sadjarsko področje, a ker se goji pri nas le po gozdovih, naj bo še tu omenjeno. Pravi kostanj daje izboren sadež, ima prvovrsten les in raste skoraj povsod pri nas, le gojimo

ga ne. Čebelam nudi izvrstno pašo. Res je nerazumljivo, da ga gospodarji ne zasajajo v večji množini, zlasti v krajih, kjer ga imajo samo za vzorec, kljub temu da dobro uspeva. Poleg sadu in lesa daje kostanj z obilnim listjem tudi prav dobro steljo.

Več kot pri gozdnem gospodarstvu se dá ukreniti za izboljšanje čebelje paše pri sadjarstvu. Ta panoga je s čebelarstvom najtesneje povezana zaradi oplojevanja cvetja po čebelah. Čeprav je sadjarstvo pri nas, največ po za-
slugi strokovne organizacije, že prav lepo razvito, je vendar še mnogo možnosti ne samo za izboljšanje vrst, ampak tudi za večje nasade najraznovrstnejšega sadnega drevja. Mnogo vrst drevja v nekaterih krajih splošno primanjkuje. A jih ne sade, čeprav bi uspevale, ker je tradicija močnejša kot korist in potreba. Vzemimo za primer samo češnjo. Uspeva domala povsod v naših krajih, pa so le nekateri predeli, kjer jo intenzivneje goje. Res ji tla in klimatične razmere ne ugajajo povsod enako, a drevo se zna prav tako prilagoditi kot človek. Nekatero bolj odporne vrste bodo uspevale tudi v manj ugodnih razmerah, le preizkusiti jih je treba. Tako pa vidimo na primer severno od Ljubljane le tu in tam ob poslopijih posamezne češnje, ki leto za letom rode prav dober sad ravno v času, ko južnih češenj ni več, drugega sadja pa sploh ne. O večjih nasadih tu ni sledu, dasi bi bilo zanje še dovolj prostora. Posamezna dravesa so navadno plen vaških otrok in raznih ptic. Pri večjem številu dreves bi tak odtegljaj ne bil tako viden, otroci pa bi se lotili v prvi vrsti domačih dreves. Večji češnjevi nasadi bi bili tedaj prav primerni in sajenja češenj bi se gospodarji splošno poprijeli, le pobude je treba od nekod. To pa lahko izvrše čebelarji s svojim vzgledom.

Isto je z višnjo, ki je pri nas vse premalo cenjeno drevo. Saj je njen sad izvrsten za sveže uživanje, posebno pa za vkuhanje.

Marelice tudi še niso prodrle v večjem številu na deželo. Vidimo jih največ po mestih, po deželi so pa stene poslopij večinoma gole; le tu pa tam jih preprega vinska trta.

O breskvah je šel včasih glas, da uspevajo v prvi vrsti v vinorodnih krajih. Vidimo pa, da so prav tako primerne za druge kraje, le gojiti jih je treba pravilno. Tri ure nad Ljubljano ima podjeten mož, doma iz goriških Brd, cel nasad breskev, ki mu daje leto za letom tako bogat in lep pridelek, da je čudo. Samo znati je treba, drugo naredi že narava. Breskev cvete zgodaj in je čebelam izvrstna pomoč pri njih razvoju. Po nekaj dreves bi lahko gojil pri nas vsak gospodar, ker ne zavzema dosti prostora in je zaradi krajšega življenja prav primerna za vmesne nasade, kote v vrtičkih in za dvorišča.

Pri sadjarstvu je tedaj še mnogo možnosti, da si opomorejo sadjarji in istočasno prispevajo tudi k izboljšanju čebelje paše.

Enako je z vrtnarstvom. Koliko začimbnihi dišav kupujemo po trgih, ko bi jih lahko gojili povsod doma, ne samo za svojo rabo, ampak tudi za oddajo, ker se mnoge med njimi lahko uporabljajo tudi v suhem stanju. Taki maloštevilni grmiči sicer niso posebno pomembni za čebele, a jim deloma le koristijo, ker imajo po nekih poročilih te nežne vrtne cvetke nekaj prav zdravilnih snovi v svojem nektarju. Na to nas opozarja že izreden vonj nekaterih dišavnic. Namesto pušpanovih meja ob robu gredic, ki jih imajo še tu pa tam, je veliko prijetnejša za oko rabata, zasajena z nageljčki, resedo in drugimi cveticami.

Koliko zaleže včasih celo manjša množina dobro medečega vrtnarskega cvetja, mi je pripovedoval pokojni urednik »Čebelarja« Fr. Rojina. Nekaj let pred zadnjo vojno je imel v Šiški čebele; ne vem več, ali so bile čebele njegove, ali jih je le oskrboval v nekem zavodu. Tisto leto ni bilo nikjer v okolici medu. Pri njem pa so bili panji polni. Sam ni mogel ugotoviti, kje so čebelje družine toliko nabrale. Komaj dober četrt ure od tam ni bilo v istem času skoraj nikakega donosa. O tej zadevi mi je lansko leto pripovedoval tudi čebelar iz istega kraja. Ta je pa zasledoval čebele, od kod prinašajo toliko medečine in ugotovil, da so imeli v bližnjem gradiču veliko množino nekega lepotičnega grmovja za vrtnarske namene — za ime rastline ni vedel — in da je bilo na cvetju vedno polno čebel. Ugotovil je, da so čebele dolgo časa brale samo na tem cvetju in da jih je to rešilo splošne revščine, ki je vladala tisto leto po čebelnjakih v tamkajšnjem okolišu.

Poleg travniškega cvetja, ki ga je pri nas splošno še vedno precej, so važne tudi poljske krmske rastline in cvetje po njivah. Tu je donos medečine v zadnjih letih zelo nazadoval. Včasih je bilo med žitom vse polno različnega cvetočega plevela, na katerem so imele čebele prav dobro pašo. Danes žito s stroji temeljito očistijo plevelnega semena. Zato odpade vse, kar ni v korist čebelam. Čim bolj se zemlja kultivira, manj možnosti daje za razširjanje medovitih rastlin.

V zadnjih časih zavzemajo večji del naših polj kulture krompirja, ki ne dajo čebelam nič donosa. Z vmesnim pridelkom fižola čebelarji ne moremo dosti računati. V mojem kraju je fižola dovolj, a donos z njega ni viden. Površina, posejana z deteljami, je precej manjša kot nekdanj, ko so imeli gospodarji več živine. Vojna leta so znižala število živine in s tem v zvezi tudi zmanjšala površino deteljišč. Več pa sejejo žit, ker tako zahteva naše povojno gospodarstvo, čeprav ni zemlja v večjem delu Slovenije taka, da bi jo lahko imenovali žitorodno. Dokaz: Pri nas na Sorškem polju, ki ga prištevajo še med dobre žitne predele, daje pšenica povprečno le 5 ali kvečjemu 6kratni pridelek. To pa ni v nikakem sorazmerju z delom in stroški. Kdor mora najemati, ima naravnost izgubo. To sem pred vojno točno izračunal na koščku svoje dobro gnojene zemlje in ugotovil, da mene več stane doma pridelana pšenica, kot pa bi dal zanjo pri trgovcu za banaško. Če bi bil na istem prostoru nasadil krompir ali zasejal deteljo, bi bil vsaj 50—100 odstotkov na boljšem. To je razumljivo, če pomislimo, da daje pšenica v pravih žitorodnih krajih vsaj 10kratni pridelek. Mi tedaj s svojimi pridelki ne moremo vzdržati konkurence. Danes so seveda razmere glede kruha drugačne in se ne dá poljedelstvo preusmerjati brez škode za našo skupnost, ker žita povsod primanjkuje. Čas pa nam bo prinesel prav gotovo tudi tu velik preobrat. Tedaj bomo lahko šli tudi mi po poti rentabilnosti in nam bodo žitna polja služila samo še zaradi boljšega kolobarjenja, ne bodo pa več sama sebi namen. S to preusmeritvijo bo prišla obenem čebelja paša na naših njivah do večje veljave, ker bo poleg okopavin mnogo več krmskih rastlin, ki dajejo čebelam vsaj nekaj donosa. To se bo obrnilo samo po sebi, ker so naši kraji mnogo bolj ugodni za živinorejo in njej potrebne pridelke kot za gojenje žitaric. Prav isto velja za ajdo. Že sedaj je sejejo splošno manj kot včasih. Največ je vzrok temu slabši pridelek. Včasih je bila ajda polna kot brinje, zdaj so le redka leta, ki vsaj napol zadovoljujejo. Ajda se je nekako izrodila. Ali je vzrok temu seme ali izpremenjena tla, to bi bilo treba še preiskati. Morda tudi umetna gnojila kvarno vplivajo na

njen pridelek. Siva ajda ne medi dosti in dá navadno mnogo slame, pa malo pridelka. Za naše kraje je najboljša prvotna črnozrnata, ki ima rdečkasto nadahnjeno cvetje in izvrstno medi. Ostane bolj majhna, kar pa je brez pomena. Saj slama nima redilne vrednosti in kot krmá ne zaleže mnogo. Ajda je tako rekoč naše narodno žito, bati pa se je, da jo bo načrtno gospodarstvo popolnoma zrinilo z naših polj.

Če se bo obneslo pri nas sejanje in gojenje oljnatih rastlin, bo to čebelarstvu mnogo koristilo. Mislimo zlasti na repico in buče, medtem ko se za sončnico večina čebelarjev ne ogreva, ker baje čebele ugonablja. Toda tu niso samo interesi čebelarjev, ampak interesi naše skupnosti in temu se je treba pač podrediti.

Preusmeritev našega kmetijstva od nekaterih žitaric k večjemu pridelovanju krmskih rastlin bo prišlo samo po sebi, kakor bodo prilike nanesele. S tem bo vsekakor pomagano čebelarstvu.

Za zboljšanje čebelje paše posameznik ne more kdo ve kaj napraviti, pač pa nam lahko mnogo pomagajo državne ustanove. Ob železniških progah, kjer je okupator posekal drevje, je še dosti praznega sveta, ki se dá zasaditi z medovitimi rastlinami. Na regulirane bregove rek spadajo vrbe, na železniške nasipe akacije in medovito grmičje. Ob robovih naših državnih cest je že zdaj precej sadnega drevja, a ne še povsod. Največ je tu jablan, a še bolj bi bile primerne hruške, ker se jih zajec pozimi ne loti, če ima količkaj možnosti, da dobi kaj drugega za svoj lačni želodec. Po samotnih predelih bi ob teh cestah zaradi tatvine sadja lahko nasadili jesene ali drugo medovito drevje.

Tudi večja državna posestva bi lahko brez škode za ostale kulture sejala več dobro medočih krmskih rastlin in prašne ajde. Naše podružnice in družine naj bi zaradi tega stopile v stik z upravami teh posestev.

Končno naj še omenim, da so pri nas žive meje ob vrtovih dostikrat res »žive« raznega mrčesa. Izmalíčene in sušeče se smrekice, ki jim kratko in malo odsekamo glave, niso prav nič v okras vrtu, ampak so največkrat le gnezda za škodljivce. Koliko lepše so meje iz raznih cvetličnih grmov, ki nam poleg tega dajejo še cvetja za različne prilike, čebelam pa kolikor toliko paše.

F. B.:

Rdeča detelja*

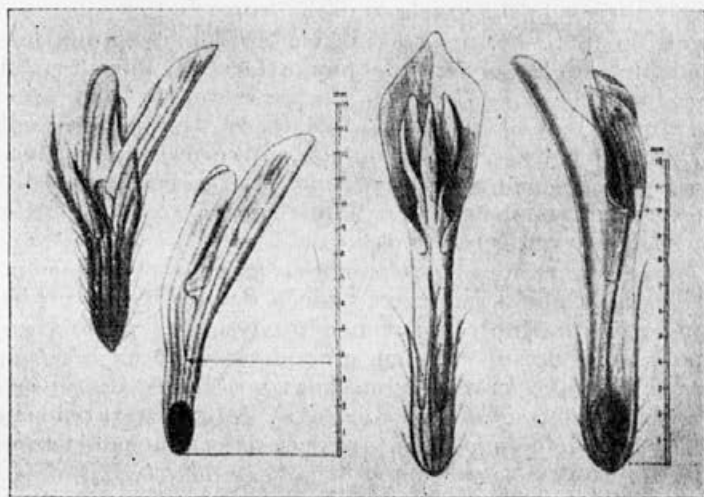
Problem rdeče detelje (*trifolium pratense*) vedno znova vznemirja čebelarje po svetu. Znano je, da imajo cveti rdeče detelje pri prvem, najbujnejšem cvetenju tako globoke cvetne čašice (od 10—15 cm), da čebele samo izjemno dosežejo nektar. Šele če jo pustimo cveteti kot otavo, so cvetne čašice krajše in medovniki dosegljivi čebelam. Zaradi svoje razširjenosti in težav pri pridobivanju semena zanima rdeča detelja ne samo čebelarje, ampak tudi kmetijske strokovnjake. Doslej je bila pri oplojanju navezana izključno samo na čmrlje. Ti pa postajajo vedno bolj redki. V zadnjih desetletjih je v Evropi skoraj popolnoma izumrlo kakšnih 24 vrst čmrljev.

Cvetenje otave je pri rdeči detelji silno problematično. Odvisno je od suše, gnojenja, strukture tal itd. Če so pogoji ugodnejši in se rdeča detelja

* Na deželi ji pravijo črna detelja. Izraz »rdeča detelja« uporabljajo za inkarnatko. (Op. ur.)

tudi pri prvi košnji bujnejše razvije, so cvetne čašice spet pregloboke, in ostanejo medovniki čebelam prav tako nedostopni kakor med prvim cvetenjem.

Da bi dosegli pri rdeči detelji čim večji procent opraišitve, so se lotili problema z dveh strani. Na eni strani so skušali podaljšati čebelam rilčke, na drugi strani pa skrajšati pri detelji cvetne čašice. Niti eno, niti drugo ni do kraja uspelo. Že l. 1916. je prof. B. Hohlov odkril pri kavkaški čebeli abhaškega plemena izredne rilčke, povprečno 6.75 mm dolge. Takoj so začeli na veliko gojiti kavkaške čebele in jih razširili daleč preko vse Rusije. Tudi naša kranjska sivka se mora za velik del svojega slovesa zahvaliti problemu rdeče detelje. Toda tudi najdaljši čebelji rilčki niso zadoščali za cvete rdeče detelje in spodleteli so vsi poskusi, da bi jih podaljšali s selekcijo. Mnogoletne izkušnje so pokazale, da posamezne čebelje pasme ni umestno širiti predaleč izven podnebnega pasu, na katerega so aklimati-

Kratkoceven in dolgoceven cvet črne detelje. (Po dr. Ewertu.)

zirane. Novim razmeram se le s težavo prilagode in odpovedo popolnoma v katastrofalnih letih, katere vsaj za silo prenesejo stare domače pasme.

Prav tako so odpovedali vsi poizkusi, kako s selekcijo skrajšati cvetu čašice pri rdeči detelji. Rastlina ima preveč ustaljene fiziološke lastnosti, da bi se dala podrediti. Šele češkemu profesorju D. J. Žofki je okoli l. 1935. uspelo križanje rdeče detelje z divjo rastočo vrsto *trifolium arvense*. Kasneje je te bastarde križal še enkrat z lucerno. Dosegel je na ta način novo vrsto rdeče detelje, ki po svojih gospodarskih lastnostih ni zaostajala za izhodnimi rastlinami, imela pa je dokaj krajše cvetne čašice (6–8 mm).

Žofkova nova vrsta rdeče detelje se je počasi širila. Tik pred začetkom vojne so jo začeli Čehi gojiti v večji meri. Zanesli so jo celo v Kanado, kjer zime ni prenesla bistveno slabše kot običajna rdeča detelja, ki je dokaj občutljiva za mraz. Pred vojno so delali poizkuse z vzgajanjem vrst rdeče detelje s krajšimi cvetnimi čašicami tudi Rusi, toda do sedaj še ni znano, s kakšnim uspehom.

Nekoliko bolj preprosto je poizkusil rešiti ta problem A. F. Gubin, znanstveni delavec pri Čebelarskem Institutu v Moskvi. Frischeva raziskavanja so pokazala, da je mogoče čebele dresirati na določeno vrsto cvetja, ker obiskujejo trdovratno cvete iste vrste, na katere jih privabi vonj. Torej si morajo vonj zapomniti.

Poizkuse je delal 1936. in 1937. leta. Razcvetelo rdečo deteljo je namočil v toplo sladkorno raztopino in jo dal polizati čebelam. To je naredil zvečer in zjutraj so čebele res obletavale rdečo deteljo. Po dvodnevnem pokladanju, pri katerem se je pokazalo potrebno, čebele zapreti za ta čas, so čebele letale, čeprav je bila v bližini razen rdeče detelje še druga paša, samo na rdečo deteljo in donos se je poznal tudi pri teži panjev.

Čebele so se same potrudile, da so našle dostop do nektarja, kar je bilo seveda združeno z znatnim naporom. Čebele so pregrizle od strani cvetne čašice, ko jim drugi poizkusi niso uspeli. Na ta način prodirajo v cvete predvsem čmrlji, čebele pa v zelo redkih primerih.

Opazovali so to n. pr. pri travniškem črnilecu (*melanpyrum pratense*) in sam sem videl, kako so navrtale popke facelije, ko jih na drug način niso mogle odpreti.*

Po receptu H. F. Gubina je za dresuro 10 družin potrebnih 100—200 bilk zgodaj zjutraj natrgane rdeče detelje. Bilke je treba za dve uri namočiti v že prej pripravljeno toplo raztopino, pripravljeno iz pol litra vode in pol kg sladkorja. Posoda mora biti dobro zaprta. Čez dve uri pokladamo raztopino s bilkami vred čebelam.

To je preprosta rešitev — kolumbovo jajce —, vendar pa ima tudi svoje šibke strani. Čebele rade puste rdečo deteljo, če je v bližini dovolj laže dostopne paše. Način je pomemben predvsem za pridobivanje semena na večjih površinah, dočim v malem gospodarstvu ne bo nihče med glavno pašo, ki je pri nas tako kratkotrajna, kar za več dni zapiral čebele, da bi mu obrale njivico detelje. Toda za Rusijo, za Poljsko in v bodočnosti morda tudi za nekatere predele Jugoslavije je rdeča detelja nenadomestljiva krmna rastlina in se bo dresura morda obnesla.

Zanimivo je vsekakor zasledovati borbo z rastlino, ki uporno vztraja pri prastarem načinu oplojanja z izginjajočimi žuželkami. Bral sem mnenje biologa, ki je sklepal, da bi vztrajna, redna dresura čebel utegnila prej vplivati na razvoj cvetnih čašic, kakor vsi poizkusi s selekcijo.

V naših razmerah bomo morali biti skromnejši in se bomo morali zateči k drugim metodam. Čehi so imeli do sedaj še največ uspeha z gojenjem rdeče detelje v mešanih nasadih s švedsko deteljo (*trifolium hybridum*), ki je izborna medeča in za mrz neobčutljiva rastlina, a uspeva dobro samo na vlažnih tleh. Rdeča detelja ljubi srednje težko zemljo. Po novejših poizkusih se v določenih mešanicah, ki pa morajo biti strogo proporcionirane glede na talno vlago, obnese mnogo bolje kakor v enotnem nasadu. V Nemčiji so gojili tudi tako imenovano Bayerjevo zmes — zmes rdeče detelje in bele plazeče detelje. V tej družbi je prisiljena rasti pokoncu in nudi čebelam obilo paše, živini pa več in izdatnejše krme kakor enotna kultura.

* Nekateri raziskovalci čebel to trditev ogorčeno zavračajo. Čebele baje niti ne morejo navrtati cvetnih čašic, ker nimajo za to primernih čeljusti. One, ki so jih videli sesati medečino skozi izvrtane luknjice ob straneh cvetnih čašic, so le paberkovale za čmrlji, ki so pred njimi cvete nasilno odprli. (Op. ur.)

Istra

I. **Uvod.** Največji reveži smo pač mi ljubljanski čebelarji. Saj onemogočajo neugodne vremenske razmere našim ljubljenkam vsak izlet včasih kar po cele štiri mesece. Gosta, hladna megla pokriva Ljubljansko kotlino od druge polovice oktobra pa vse tja do konca februarja. Le v januarju, ko je 10 in več stopinj pod ničlo, se sem in tja pokaže sonce. Kakor hitro pa nastopi malo toplejše vreme, se takoj pojavi megla. — Če hočemo ljubljanski čebelarji uspešno čebelariti, nam ne preostane drugega kakor to, da čebele takoj konec januarja ali prve dni februarja premestimo v ugodnejše lege ali pa jih sploh prezimujemo izven Ljubljane. — Kateri kraji bi prišli v poštev za zgodnjo spomladansko pašo?

Po vsestranskem premisleku sem se odločil, da napišem članek o Istri, vi čebelarji pa sami preценite, kakšne ugodnosti nudi ta pokrajina čebelarstvu.

II. **Meje Istre.** Polotok Istra leži v severnem delu Jadranskega morja. Na vzhodni strani ga obliva Kvarnerski zaliv, na zahodu odprto Jadransko morje in na severu Tržaški zaliv. Le severovzhodna stran je tesno zrastle s celino Srednje Evrope. — Naravna meja polotoka bi bila proti Srednji Evropi visoka planota Čičarija, ki se vleče od Trsta do Reškega zaliva.

III. **Kakovost tal.** Nas čebelarje predvsem zanima, kakšna so njegova tla, podnebne (klimatske) razmere in rastlinstvo — predvsem pa, kaj in kdaj na njem cvete ter med. Skušal bom v kratkih potezih prikazati naznačene zanimivosti.

Zaradi preglednosti bom ostro ločil posamezne dele Istre v tri skupine: 1. v Čičarijo ali Belo Istro, 2. v Srednjo ali Sivo Istro in 3. v Istrsko ploščo ali Rdečo Istro.

1. Visoka planota Čičarije je izrazito kraška pokrajina brez vode, z bornim rastlinjem in majhnimi, s kamenjem ograjenimi dolinicami, kjer so le posamezni koščki rdeče rodovitne zemlje. Planota je nad Trstom do 8 km

široka. V smeri Reke se polagoma širi in viša. Ob Reškem zalivu je do 20 km široka in se strmo ruši v Kvarner. Celotna dolžina planote je 45 km. Če primerjamo posamezne višinske razlike na cesti, ki vodi iz Trsta v Reko, takoj opazimo brzi višinski porast: Trst 25 m, Bazovica 370 m, Herpeljč 519 m. Materija 541 m, križišče cest pri Obrovu 557 m in Starada 685 m. Tu se cesta preokrene in začne hitro padati. Sapja ima samo še 412 m nadmorske višine, Matulj 210, cestno križišče Reka—Opatija 90 m, Opatija 12 m. Cesta naj bi bila hkrati nekaka vzhodna meja Čičarije. Zahodna meja Čičarije pa nam kaže sledeče višinske razlike: planota nad izvirom Rosandre 416 m, Sacerb 590 m, Črni Kal 424 m, Podpeč 455 m, Zazid 525 m, Griža 458 m, Klanac 503 m, Rakitović 502 m, točka nad Ročem 700 m in točka nad Dolenjo vasjo celo 802 m. Hkrati te višinske točke ostro ločijo Čičarijo od ostale Istre, ki leži 400 do 500 m niže.

Smerdljivka (*Pistacia terebinthus*), znamenita zastopnica makije, ki s svojimi usnjatimi listi in živordečimi jagodami dekorativno vpliva na okolico.

deli v približno dva enako velika trikotnika: v severni Tržaški del in južni Pazinski. Pokrajina je lahno valovita, pokrita z gruščem, peskom in publico, ter je kolikor toliko rodovitna. Dasi ima mnogo zelenja, prevladuje siva barva kamenja in grušča, ki daje vsej pokrajini nekako mračno lice. Vendar se tu počutimo mnogo bolj nego na planoti Čičarije. Vseposod je najti izvirke, tekoče reke in potoke, ob njih pa se vrstijo mlini za mlini. Blagostanje je tu doma: v lepo obdelanih terasnih nasadih uspeva vinska trta, sadje, oljka itd. Reke (potočki) teko v Tržaški zaliv: Rosandra, Istrska Reka, Rižana in Dragonja, ki je nekako mejna reka med Slovenci in Hrvati v Istri; v odprto Jadransko morje teče Mirna in Pazinski potok, ki pa ob robu Srednje Istre ponikne; le suho korito Drage in Limskega kanala nas spominjata nekdanjega spodnjega toka Pazinskega potoka; na jug v Kvarner pa teče Raša iz Čepičkega jezera. Podnebje Srednje Istre je milo sredo-

Na visoki planoti Čičarije opazimo tri vzporedne gorske grebene, ki potekajo v smeri severozahod—jugovzhod. V višjih legah so grebeni in vrhovi obrasli z lepimi gozdovi.

Gospodarski pregled ozemlja nam daje sliko siromaštva. Le dobrih 8 % je obdelane zemlje (njive, vrtovi); goličav in revnih pašnikov je 55 %, gozdne površine pa 58 %.

2. Srednja ali Siva Istra se razprostira pod planoto Čičarije in seže od Tržaškega zaliva pa do Čepić jezera pod Učko. Kraški greben ob Dragonji jo

zemsko. V zimskih mesecih ga občutno ohlaja ostra mrzla burja, ki se v silnih sunkih zaganja s Čičarije. Gospodarsko vrednost zemlje lahko ocenimo po tehle številkah: 31 % je obdelane zemlje (njiv, vinogradov in vrtov), 37 % travnikov in pašnikov ter 32 % gozdov.

3. Ves zahodni in južni del Istre je zopet izrazito kraškega značaja brez izvirkov in tekoče vode z edino izjemo Mirne. Svet je valovit in pokrit z rodovitno rdečo zemljo; zato se tudi imenuje Rdeča Istra. Uveljavil se je tudi izraz Istrska plošča ali kratko Plošča. Podnebje je milo sredozemsko s toplimi zimami, ki pa jih močno ohlaja kraška burja. Plošča je izrazito nižinski svet, še nižja od Srednje Istre ter komaj vidno pada na zapadu in jugu k morju. Višja je Plošča le na vzhodu, kjer se strmo spušča k Čepićkemu jezeru in v dolino reke Raše. Ploščo delijo na štiri dele: severni del od Tržaškega zaliva do Mirne imenujejo Bujski Kras; od Mirne do Lima in Drage je Poreški Kras, od Lima do Drage sega na jug Puljski Kras, ob reki Raši pa leži Labinski Kras.

Rodovitna rdeča zemlja in milo podnebje sta izvabila bujno rastlinstvo. Zemlja je za kmetijstvo prav ugodna. Vinogradi, polja in lepi nasadi sadnega drevja odnosno oljke so značilnosti Rdeče Istre. Prav na jugu, ob zapadni obali, ob kanalu Lima in na Brionskih otokih pa nastopa že divja macchia, t. j. vedno zeleno divje rastoče grmovje, ki je večkrat neprehodno. Gospodarska vrednost Rdeče Istre je razvidna iz tehle številke: 39 % je obdelane zemlje (polja, vrtovi, vinogradi, nasadi oljke in sadnega drevja), 26 % je livad, travnikov in pašnikov in 35 % gozda.

IV. **Podnebje.** Od tal in podnebja (zračna toplina, vetrovi, zračni pritisk, zračna vlaga, padavine in nadmorska višina) zavisi rastlinstvo. Menda v nobeni deželi ni večjih razlik v podnebjju kot ravno v Istri. Kdor bi se ob zimskem vihnarnem večeru prvič pojavil ob Adriji, bi se ne počutil preveč ugodno. Težki sivi oblaki, razburkano morje, silen naliv in strahoten mraz, ki sega do kosti — vse to bi ga gotovo presenetilo. Toda drugo jutro: čisto ozračje, toplo sonce, svež prijeten veter, diven razgled, da vidiš kakor na dlani 150 do 200 km oddaljena, s snegom pokrita pobočja in vrhove Alp! Ali strahotna julijska vročina! Že mesec in več ni deževalo, toda nenadoma se pooblači in v enem dnevu pade toliko dežja kot pri nas v nekaj mescih. Na takšne skrajnosti smo lahko vedno pripravljeni, toda v glavnem vendarle prevladuje vpliv toplega juga.

Zanimiva je spodnja razpredelnica, ki nam kaže povprečke dnevnih temperatur po posameznih mescih:

Meseci:	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Medulin	+7,1	7,2	8,9	12,8	17,1	24,2	24,9	21,9	16,7	11,8	8,5	+8,5
Pulj	+5,4	5,9	8,1	12,7	16,8	21,5	24,0	23,3	19,6	15,0	9,8	+6,2
Rovinj	+5,6	6,2	8,5	12,6	17,0	21,2	23,9	23,3	20,1	15,9	10,6	+7,0
Pazin	+1,9	2,8	5,8	10,6	15,0	18,9	21,4	20,4	16,8	11,9	6,5	+2,8
Opatija	+5,2	5,9	8,1	12,7	16,7	20,3	22,5	22,3	18,7	14,3	9,3	+6,0
Veprinac	+3,3	3,6	5,9	10,5	14,8	18,8	21,2	20,8	17,1	12,3	7,2	+3,5
Ljubljana	-2,5	-0,2	4,0	9,5	13,9	17,7	19,6	18,6	14,8	10,1	3,8	-1,3

Kaj nam povedo te številke? 1. Da v vsej Istri ni nobenega kraja (izvzeta je Čičarija), ki bi imel povprečno dnevno toplino pod 0°, dočim jih imamo v Ljubljani kar tri mesce: decembra, januarja in februarja. 2. Da

imamo v Istri 4 mesece, ko je dnevna toplina nekoliko nižja od $+10^{\circ}\text{C}$, v Ljubljani pa imamo kar 6 takih mesecev, med temi še celo tri pod 0°C ! 5. V Ljubljani imamo samo tri mesece, ko je povprečna dnevna toplina nad 15° , medtem ko imamo v Istri, kakor je razvidno iz zgornje preglednice, kar šest takih mesecev!

Še jasnejšo sliko nam daje spodnja tabela, ki prikazuje povprečno najvišjo in povprečno najnižjo toplino nekaterih mesecev:

	januar		april		julij		oktober	
Medulin	+11,5	-0,9	17,5	7,7	29,1	18,5	22,4	11,5
Pulj	+11,8	-3,6	20,5	2,8	32,1	13,7	23,6	4,2
Opatija	+11,4	-2,0	20,2	5,7	30,5	15,1	21,8	6,1
Veprinac	+9,9	-5,5	19,1	3,1	30,1	12,8	20,5	3,5
Ljubljana	+6,6	-15,0	21,2	-0,5	31,1	10,7	21,1	-0,5

Iz teh številke pa že lahko ugotovimo veliko razliko med našo zimo in zimo v Primorju, n. pr. v Medulinu, Pulju in Opatiji. Iz prve razpredelnice vidimo, da je mesečni povpreček sicer nad ničlo, če pa primerjamo drugo razpredelnico, opazimo, da tudi v Primorju pade toplina pod ničlo in sicer le ob burji, kot bomo še pozneje videli. Morje je znatno hladnejše v zimskih mescih, saj se morska voda ohladi na $+8^{\circ}\text{C}$ do $+7^{\circ}\text{C}$! Obrežje in neposredna okolica pa imata mnogo višjo toplino: ob 2. uri popoldne celo do $+20^{\circ}$ in tudi več ob lepem sončnem vremenu. Pri burji ta toplina takoj pade pod ničlo in lahko doseže -7°C , včasih tudi več, letos n. pr. celo -11°C ! Vendar nam niti te številke ne dajo dokončne slike topline v Istri. V naslednji razpredelnici si bomo ogledali, koliko dni v zimskih mescih pade toplina pod ničlo in koliko dni je v poletnih mescih, ko se dvigne povprečna toplina nad 20° . Prve bomo imenovali ledenomrzle dneve, druge pa dneve vročine.

Ledenomrzli dnevi:	nov.	dec.	jan.	febr.	marec
Medulin	0	0,9	2,7	1,6	0
Pulj	0	1,2	4,3	3,3	0,4
Rovinj	0	1,5	5,1	3,4	1,2
Opatija	0	1,3	4,9	2,7	0,8
Ljubljana	5,3	10,4	22,7	13,9	6,8

Dnevi vročine:	maj	junij	julij	avgust	sept.	okt.
Medulin	2,4	16,3	29,1	28,0	16,3	4,5
Pulj	4,6	17,7	30,0	29,4	17,8	5,3
Rovinj	4,7	16,8	29,3	27,4	16,6	5,9
Opatija	5,3	15,7	27,2	26,4	14,7	6,1
Ljubljana	1,7	7,3	13,4	10,3	8,2	0,0

Šele s primerjavo teh številke s številkami v ostalih dveh razpredelnicah si lahko ustvarimo končno sodbo o razlikah med našo zimo in poletjem ter med zimo in poletjem v Primorju. A kako je v Istri z vetrovi in vremenom?

Jasno in sončno vreme nastopi večkrat tudi v zimskih mescih (december, januar). Jesenski mesci (oktober, november) so pri pogosti jugovini oblačni, pa tudi deževni — sicer jasni. Podobno je v februarju in marcu.

(Dalje prihodnjič)

Med mašami

Za čebelarjenje v naših krajih je odločilnega pomena ajdova paša. Na ajdi se pasejo čebele komaj 4 tedne, a se v ugodnih okoliščinah toliko opomorejo, da imajo dovolj za prezimljenje in včasih tudi kaj preostane za čebelarja. Zato je prevažanje v ajdovo pašo že stara potreba in navada.

Ajdo sejejo pri nas skoraj povsod, vendar ne med v vseh krajih enako. Najbolj ugodne so zanj večje ravnine in zatišne doline, kjer ni preobčutnih razlik med dnevno in nočno toplino. Za dobro medenje potrebuje primerno gorkoto in vlažno ozračje. Prehuda vročina ajdo stisne, da ne zraste dovolj in ne razvije mnogo cvetja. Nalivi pa jo sperejo in preprečijo medenje vsaj za nekaj dni. Ako se v času medenja ajde po večdnevem deževju ozračje shladi, da nastopijo hladne noči, je medenja konec. Zaradi velike občutljivosti ajdovega cvetja imamo le redkokdaj ugoden donos s te zadnje paše. Za dobro prezimovanje pa je ajdov med prvovrstna hrana in je od tega zelo odvisno naše čebelarjenje v naslednjem letu.

Da lahko čebele temeljito izrabijo to zadnjo pašno priliko, jih moramo nanjo že prej pripraviti. Glavno skrb naj posveti čebelar okrepitvi čebeljih družin. Kajti le močni panji lahko popolnoma izkoristijo kratkotrajno medenje ajde. Slabiči so tu podobni množici slabotnih tekmovalcev, ki v tekmi po vrsti podležejo močnejšim in pogumnejšim tovarišem.

Kdor je s spekulativnim pitanjem pomagal že mesca julija družinam do ugodnejšega razvoja in večje živalnosti, temu bodo čebele to skrb z obrestmi povrnille, če bodo količkaj ugodne pašne prilike. Tik pred ajdovo pašo je tudi skrajni čas, da se znebimo vseh slabičev ali družin, ki jih zaradi drugih napak ne mislimo zazimiti. Združevanje je tako preprosta zadeva, da tudi začetnikom ne bo delala težav. Če smo nekaj ur prej vzeli slabiču matico, bomo kmalu spoznali po razburljivem šumenju, da se družina zaveda svoje osirotelosti. Zdaj lahko z zaleženimi sati okrepimo druge družine. Te jih hvaležno sprejmejo z mlajšimi čebelami vred, ki so ostale na satju. Starejše največ odlete in si izprosijo strehe pri sosedah, ko smo jim dohod v domači panj zaprli in pročelje zastrli s kakim blagom, da se ne bodo brezdomke zbirale na znani panjevi bradi.

Združevanje pred ajdovo pašo, ki mora biti opravljeno že v začetku avgusta, je tudi zaradi tega važno, ker si čebele prav v času ajdove paše pripravljajo zimsko gnezdo. Poznejše poseganje v njih smotno ureditev jim povzroča zmedo in nepotrebno novo preurejanje in prenašanje zimske zaloge. Po končani ajdovi paši jim samo še lahko dopolnjujemo prepričlo zalogo. Pri tem pa ne smemo posegati v središče njih gnezda, ki je že urejeno za prezimovanje. Polne sate dodamo kje ob strani, tekočo krmo pa bodo čebele znosile tja, koder se jim zdi najbolj primerno.

Če je čebelar dobro pripravil žival za ajdovo pašo, nima z njimi med bero dosti opravka. Čim bolj jih pusti v miru, bolje je.

Čas ajdove paše je najbolj nevaren za ropanje, zlasti če se bera nenadoma pretrga. Tedaj mora biti čebelar stalno na straži in pomagati napadenim živalim. Predvsem mora paziti, da sam ne povzroči ropanja z odpiranjem in pregledovanjem panjev. To naj na hitro izvrši le ob večerih, ko ni več izleta. Kdor je že kdaj doživel pravo ropanje, ta ima na to nadlogo zelo neprijetne spomine. Da se izognemo nesreči, moramo odstraniti vse, kar navaja čebele k ropu. Prazno satje, ki leži raztreseno po čebelnjaku, hitro zavohajo čebele, se pasejo po njem in začno iskati še druge medenih virov. Brezmatični panji in slabiči so prava vaba za roparice. Teh se lotijo najprej in ko enkrat zaidejo na taka kriva pota, ne opuste zlepa te škodljive razvade. V takem primeru mora čebelar pustiti vse drugo in stati od jutra do večera pri čebelnjaku z ročno brizgalnico, da odganja nadležne tujke. Zrela naj bodo ob ropanju v popoldanskih urah zožena le za dvojico čebel. Konec čebelnjaka je dobro zastreti s smrekovimi vejicami, ker silijo roparice le od strani v panje. V potrebi zastremo še pročelja panjev s smrečjem. Domače čebele že najdejo pot ven in noter, a tujke to zelo ovira. Če namažemo stare deske s karbolinejem in jih prislonimo s konca k čebelnjaku, bo močan duh tega mazila kolikor toliko uničil vonj po ajdovem medu in odganjal roparice.

Hudo ropanje je taka nadloga, da se mora čebelar ogibati vsega, kar lahko povzroči to nesrečo. Zato je pravočasen umik čebel s pasišč zelo priporočljiv in potreben. Vedeti moramo, da med ajda le »med mašami«, to je med Velikim in malim Šmarnom. Pozneje so lahko še tako ugodni dnevi in je lahko ajda v najlepšem cvetju, a donosa z nje ne bo več.

Iz mojih čebelarških zapiskov

Čebelarim že nekaj desetletij, a za pisanje mi manjka znanja. Saj se je moja izobrazba kovala na dvorazrednici. Pa sem se vendar odločila, da objavim nekaj odlomkov iz svojega čebelarškega dnevnika, ki hrani marsikatero skrivnost in zanimivost. Morda bo kljub moji pisateljski revščini ta ali oni le našel med plevelom kakšno zrno.

Čebelarški dnevnik pišem že od leta 1915. Tisto leto je umrl moj dobri očka, ki je bil z dušo in telesom vdan svojim čebelicam. Zaradi dela na kmetiji, je imel le malo prostega časa in še tega je porabil izključno pri svojih ljubljenkah. Čebelaril je s kranjčiči vse do svoje smrti, ki je prišla mnogo prezgodaj. Kadar je ob nedeljah in praznikih kadir običajno pipico tobaka in posedal na klopi pri čebelnjaku v družbi svojega prijatelja mežnarja Joška, sem bila prav gotovo tudi jaz zraven. Modrovala sta samo o čebelicah, rojih, maticah itd. Zlasti Joško je znal zanimivo pripovedovati. V njegovi družbi ni manjkalo zabave in smeha. Z odprtimi ustmi sem poslušala meni tako prijetno melodijo, ki me je zazibala v kraljestvo sanj. V takih trenutkih sem preslišala celo klic mame, ki me je potrebovala pri svojih gospodinjskih opravkih. Večkrat je potem bliskalo in grmelo, do strele pa le ni prišlo. Mama me ni povsem razumela; tujki sva si ostali prav do njene smrti. Z očkom pa sva si bila velika prijatelja. Saj je znal pravilno tolmačiti mojo nikdar sito radovednost. Moja ljubezen do čebelic mu je bila dobro znamenje; v meni je videl bodočo čebelarko.

Vsepovsod sem mu bila za petami; pri pregledovanju čebeljih družin, pri ogrebanju rojev, pri tehtanju in podiranju panjev. Najljubša zabava pa mi je bilo poslušanje petja mladih matic v dobi rojenja. Se danes mi je toplo pri duši, kadar zabrni v kakem panju nežni glasek »tii, ti, ti«. Kolikokrat sem naskrivaj odpirala panje in opazovala čebele pri njih delu. Danes po tolikih letih, ko je za mano mnogo skrbi in truda, mnogo žalostnih, a tudi veselih ur, vem, očka moj, da si prav storil, ko si mi na smrtni postelji izročil v varstvo svoj najdražji zaklad — čebelice. Tedaj najbrž nisi slutil, kakšno uslugo si mi s tem napravil. Tedaj tudi jaz nisem vedela, da mi bodo ravno one lajšale bedno življenje, da mi bodo one v samotnih urah edina tolažba in razvedrilo.

Po očetovi smrti sem pričela samostojno čebelariti; nekaj začetniških skušenj pa sem si pridobila že v svojem štirinajstem letu. Takrat mi je očka podaril roj kot nekakšno odškodnino za prejete pike in bolečine, ki so bile v zvezi z mojim prvim ogrebanjem.

Bilo je proti koncu majnika. Očeta in edinega brata ni bilo doma. Preden je očka odšel zdoma, me je postavil za varuha čebel. Posebej me je opozoril na panj sv. Neže, ki se je pripravljval na roj. »V primeru roja pokliči mežnarja Joška, ali pa ga kar sama ogrebi!« je hudomušno pristavil. »Saj ga tudi bom,« sem takoj sklenila natihoma. Nestrpno sem čakala svečanega trenutka, ko se bodo začele čebele usipati iz panja. Kmalu po deseti uri so res izrojile. Po očetovem zgledu sem jih poškopila z blagoslovljeno vodo, nato pa poklicala mamo. »Danes ogrebem roj,« sem se postavila pred njo. Nekam začudeno me je pogledala, a ugovarjala ni. Ker je vedno verovala v vraže in čarovnije, mi je svetovala, naj sedem na tla in naj pojem: »Le nizko, le nizko, sem sama doma« ... Ob tem zagovarjanju, naj bi po njenem zatrjevanju sedel roj tako nizko, da bi ga z lahkoto ogrebel vsak otrok, čebele pa naj bi sploh ne pikale. Z največjo vnemo sem prepevala. Pomagale so mi tudi tri mlajše sestre. Meni je že sapa pohajala, a v zraku ni bilo videti nobenega uspeha. Roj se je nekaj časa vrtel nad čebelnjakom, končno pa si je izbral za začasni počitek precej visoko vejo hruške strdenke. V mojo kupico veselja je kanila prva kapljica pelina.

Kljub temu grem pogumno na delo. V roke vzamem za ogrebanje določeni drog. Nanj privežem panj, zaradi večje varnosti pa ga še pribijem z žebljem. Nato pokličem mamo. S skupnimi močmi se nama posreči postaviti panj tik pod roj. Najtežje delo je opravljeno. »Še vejo stremem, pa bo,« si mislim. A ravno zdaj se pokaže moja začetniška nespretnost. Namesto, da bi stresla vejo z močnim sunkom, le narahlo podrezam med čebele in jih s tem samo razdražim. Nekaj jih pade iz gruč in se usujejo name. Brez kape in rokavic se znajdem sredi njih. Srdito se zaganjajo vame. Ena me piči nad ušesom, druga me poljubi na nos; v laseh jih je vse polno, pa tudi na rokah je več kot dovolj tega blagoslova. Ne kaže drugega,

kakor da se umaknem z bojnega polja. Skrijem se pred sovražnikom v travo, in tiščim obraz proti tlem. Kmalu mine vojna vihra. Čebelice se umirijo, jaz pa se odpravim drugič na delo. To pot vzamem drog z železnim kavljem, ki ga rabijo savinjski splavarji pri splavljanju lesa. Previdno se približam s kavljem roju, pri mem vejo ter jo pripognem prav do panja; močno stresem vejo, spustim drog in zbežim. Še nekaj pikov, a roja ni več na veji. Le nekoliko čebel kroži okrog panja, vse drugo je v panju.

Kmalu potem so nebo prepregeli temni oblaki; narahlo je začelo rositi. Ko so se čebelice umirile, sem vložila končnico. Za roj se ni bilo treba več bati. Najraje bi sedaj sedla poleg roja in prisluškovala njegovemu zadovoljnemu šumenju, pa me je naenkrat obsla taka slabost, da se mi je začelo temniti pred očmi. Morala sem oditi v hišo. Komaj sem še prilezla v varstvo svoje postelje.

Zvečer mi je očka sporočil, da je panj z rojem že nameščen v čebelnjaku in da ga poklanja meni, ker sem bila tako pridna. V skrbeh me je vprašal po bolečinah. No, bolečine ravno niso bile prehude, le oteklina mi je bila nadležna, ker mi je domala vzela vid. Toda vsega tega mi ni bilo dosti mar. Mislila sem le na čebele in na ogrebljeni roj, ki je bil sedaj moja last. Toliko bogastva in sreče še nisem doživela v svojem življenju.

Več dni je bil obraz podoben polni luni. Vsak, kdor me je pogledal, se mi je smejal. Polagoma pa je oteklina splahnila in bilo je zopet vse dobro. Pozneje se mi ni nikoli več kaj takšnega pripetilo. Obraz v podobi prvega in zadnjega krajca je še v mojih prvih čebelarstvih letih večkrat zabaval okolico, sčasoma pa je tudi ta zabava zanjo minula. Čebelarstvo kapo še danes le redkokdaj uporabljam.

Sledile so slabe in dobre čebelarstvene letine. Zal, da je bilo prvih vedno več kot drugih. Ob dobrih letinah se je število mojih in očetovih panjev množilo, v slabih pa krčilo. Vendar ni bilo nikdar toliko hudo, da bi čez zimo družine umirale. Zlasti zaradi pomanjkanja hrane ne. Moj očka je zazimil vedno prvovrstne družine z zadostno zimsko zalogo in z mladimi maticami. Prvo je pokazala tehtnica, drugo pa beležka na zadnji končnici panja. Za spomladansko pitanje pomoči potrebnih rojev ni nikdar manjkalo lonca medu pri hiši. Ta očetova previdnost je še danes meni kažipot v čebelarstvu. Obvarovala me je marsikatera polomije.

Prva učiteljica umnega in naprednega čebelarstva mi je bila Lakmayerjeva knjiga »Umni čebelar«. Glede panjev se je od njenega izida pa do danes mnogo spremenilo. Toda še sedaj večkrat brskam po njej, ker hrani v sebi marsikak dragocen nauk. Po smrti očeta sem si kupila tudi Janševo knjigo. Poleg tega sem si nabavila štiri nove panje, dokaj podobne kranjskim dzierzonovanim panjem. Odpirali so se zgoraj in zadaj. Dolžina, širina in višina so jim bile odmerjene po mojem načrtu. Tiste čase so bile izboljšave panjev in razni izumi pri začetnikih nekaka nalezljiva bolezen. Ta epidemija je pomehala, odkar se je razširil in uveljavil naš AZ panj. Za stikanje po notranjosti so bili ti moji panji kot nalašč. Nobene prilike za tako stikanje nisem zamudila. Pri tem sem ustrelila marsikatero kozla. To je bila dobra šola, dasiravno ne poceni. Po štirih letih svoje slave so končno prišli v zasluženi pokoj.

Leta 1918. sem pristopila k takratnemu čebelarstvenemu društvu. Leto pozneje sem si nabavila nov AZ panj na 9 okvirov, po katerem je moja duša tako hrepenela. Čez dve leti sem dobila iz tega panja 21 kg medu. Pa ga je še v njem dovolj ostalo za zimsko zalogo. Noč in dan je pelo v moji duši: »Znideršič, Znideršič, Znideršič... Da bi tedaj verovala le malo v vraže, z lahkoto bi me spravil vsakdo v ris o polnoči kopat zlat zaklad, ki ga baje čuvajo zlobni škratje, samo da bi lažje prišla do novih AZ panjev. Toda tudi brez zaklada in »Kolomana«, ki je baje služil predniku naše domačije za čarovnije in zagovarjanje raznih strupov, je dobival moj prvi AZ panj polagoma nove tovariše. Zaradi tega je moja zunanost od nog do glave močno trpela.

Bilo je leta 1926. Hmelj, zlata savinjska rožica, je svojim zvestim gojiteljem nasula v žepe lepe tisočake. Moja mama, ki je bila tedaj že na prevziku, a še vedno hmeljarka, mi je podarila celega »jurčka« za obnovo moje zunanosti. Ravno to leto pa je bilo za čebelarje zelo neugodno. Pri meni se je poleg drugega pojavil še rop. Tega blagoslova smo bili deležni vsi čebelarji iz treh vasi. Krivca smo kmalu ugotovili, pa kaj, ko ni bilo s tem nikomur nič pomagano. Pri meni so družine tako oslabele, da se je moje čebelarstvo prav v temeljih zamajalo. Iz devetih AZ-panjev sem napravila 5 družin, iz šestih kranjčev tri družine. In še je primanjkovalo zimsko zalogo. Sladkorja — sladkorja je bilo treba. Iz te stiske sem si pomagala

z maminim darilom. Na skrivaj sem kupila 45 kg sladkorja. 50 kg sem ga pokrmila jeseni, ostanek pa sem prihranila za pomlad. Spomladi sem ga pokrmila do zadnje trohe. Čebelice so dobro prezimile, do povoljnega razvoja pa ob sladkorju ni prišlo, dokler ni narava priskočila na pomoč.

Ker pa moja zunanost ni pokazala nobenega napredka, se je začela mama zanimati kaj sem napravila s podarjenim »jurčkom«. Se danes ne vem, kdo iz moje rodbine je takrat igral vlogo Judeža. Kar nenadoma je zagrmelo.

»Ali si popolnoma znorela, ali šele boš?« me je nekega dne nahrulila mama. »Le kdaj te bo srečala pamet? Vsak dinar zabiješ v tiste »kište«, od tega pa nimaš nič drugega kot samo zgubo. Koliko let je čebelaril oče, a niti žlice sladkorja ni porabil. Čital je rad, toda v tiste neumne bukve ni nikoli toliko bulil kakor ti. Za čebele razmetuješ denar, od njih pa ne dobiš, niti toliko medu, da bi ga bilo za majhno potico.«

Iz previdnosti sem ves čas trdovratno molčala. Ko je uvidela, da ne bo spravila iz mene nobene besede, mi je obrnila hrbet in odšla, da me zatoži še drugim. Od-dahnila sem se in vzdihnila: »Gospod, odpusti ji, saj ne ve kaj dela.« Takoj nato pa sem že zaslišala, kako me je tožila snahi: »Vsak človek je na kak način udarjen, tako kot je ta moja hči, pa menda malokdo. Njene vrstnice norijo za fanti, ona pa za čebelami. O, Bog nebeški, Sveta Marija, sveti Matija, dajte ji zdravo pamet, sicer pride v norišnico. Ne vem, ali so res vse te zablode krivi njeni bolni živci? Za mašo bom dala, da ozdravi.«

Materino jadikovanje me je kljub temu, da sem se delala brezbržno, hudo prizadelo. Vse leto sem se pripravljala sv. Ambrožu, da bi dal čebelicam dobro pašo. Res, to pot me ni pustil na cedilu. Že mesca junija sem postavila pred mamó precej velik kozarec medu, češ: to bo za potice. Njen blaženi nasmeh mi je pričal, da je bila zadovoljna.

Tudi naslednji dve leti sta bili za čebelarje blagoslovljeni. Mama je že s pri-jaznejšim očesom gledala »kište«, ki so se polnile z medom. Točilo se je pridno vrtelo. Medu je bilo toliko, da je začelo primanjkovati posod. Mama se ni več bala za mojo pamet. In tudi zapravljenega »jurčka« ni več omenila.

Prezimovanje čebel v mediščih. V starejših letnikih našega strokovnega lista se je porabilo za razčiščenje tega vprašanja precej črnila. Obsirne pismene debate so bile zanimive in poučne za vse mlade čebelarje, ki smo z vnemo črpali svoje teoretično znanje največ iz Slovenskega čebelarja. Ta ali oni čebelar, ki je pazno sledil takratnemu prerekanju, je gotovo poizkusil kakšno svojo družino prezimiti v medišču. Tudi meni ni dala žilica miru, vendar sem z novim načinom prezimo-vanja odlašala leto za letom; končno pa je le zmagala radovednost.

Iz previdnosti sem začela z dvema panjema v spodnji vrsti. Vsa štiri leta moje preizkušnje so bile zime prizanesljive; izletnih dni je bilo več kot dovolj. Ko sem na pomlad pregledala družini, sem vedno ugotovila, da sta porabili manj hrane in da sta imeli manj mrtvic kakor druge. To mi je dalo pogum. Lansko jesen sem zazimila v mediščih pet družin. Štiri družine v čebelnjaku sem tako uredila, da so imele čebele izhod skozi žrelo v plodišču, pri peti družini, ki je stala na samem izven čebelnjaka, pa sem žrelo v plodišču dobro zamašila, tako da so morale čebele izletavati naravnost iz mediščča. In uspeh? Družina, ki je stala izven čebelnjaka in je bila izpostavljena hujšim zimskim neprilikam, je izvrstno prezimila — brez kakega sledu griže. Panju št. 2 v čebelnjaku je nečakinja v moji odsotnosti med prvim izletom 16. januarja odmašila v medišču žrelo. V nadaljnji zimi sta bila torej oba izhoda odprta, a je družina kljub temu dobro prezimila. Družina v panju št. 18 ni dočakala spomladanskega vstajenja; pokopala jo je griza. V panjih št. 1 in št. 5 sta družini zaradi griže močno oslabei. Obema slabičema sem pridružila po eno rezervno družinico. Vsako jesen namreč zazimim nekaj manjših narejenih rojev z mladimi maticami, in sicer v mediščih panjev spodnje vrste. Te rezervne družinice prezimijo navadno dobro in mi pridejo prav zlasti spomladi, ko je treba zamašiti vrzeli zimskih izgub. V zadnji družini, zazimljeni v medišču, in v vseh drugih panjih ni bilo griže, pa tudi mrtvic ne veliko. Iz tega sklepam, da v hudi zimi prezimovanje v mediščih ni ugodno za čebele. Redki sončni dnevi izvabijo čebele iz plodišč, da se lahko otrebijo, do zimske gruče v medišču pa sončni žarki ne prodro s svojo toploto in zato tudi pri teh ne pride do izleta. Vsaj meni se tako dozdeva.

Čebelarjem je dobro znano, da je letni uspeh v čebelarstvu odvisen predvsem od pravilnega zazimljenja družin. Zato je to vprašanje še danes aktualno.

(Dalje prihodnjič.)

Bilo je spomladi leta 1942. Konec aprila mi je rojil eden izmed slamnatih panjev. Roj je letal nekaj časa po zraku, nato pa se je začel vračati v stari panj. Bil sem pravočasno na svojem mestu. Skušal sem ugotoviti vzrok vrnitve, a se mi ni posrečilo. Dva dni kasneje je družina znova rojila, roj pa se je kakor prvič vrnil v slamnati koš. Čez naslednja dva dni ista slika! Roj je bil tokrat ves zunaj in se je lepo zbral na nekem kolu vrtno ograje. Kakor hitro se je umiril, sem odšel v čebelnjak, da bi pripravil vse potrebno za ogrebanje. Ko pa sem prišel nazaj h kolu, sem opazil, da se že tretjič razpušča in priseda na bradi izrojencea. Čez kak dan po tej tretji vrnitvi sem našel staro matico pred panjem mrtvo. Kaj naj bi bilo vzrok temu pojavu? Po mojem mnenju ni izletela matica niti enkrat z rojem iz panja in zaradi te njene upornosti so jo čebele končno umorile. Čez devet dni je panj rojil z mlado matico; čez nadaljnja dva dni je dal druga in nazadnje še tretjevca.

Prvi roj sem vsadil v medišče novega AŽ-panja na same satnice. Spodaj v plodišče sem vsadil drugi roj, in sicer tudi na gole satnice. Ker sem imel AŽ-panj prirejen tako, da je bilo žrelo plodišča zgoraj, torej samo štiri centimetre pod žrelom medišča, so se čebele iz plodišča skozi zgornje žrelo pridružile čebelam v medišču. Pripominim, da je bila matična rešetka zelo skrbno prekrita in pravilno izdelana. Ko sem nameraval tretjevca pridružiti drugemu roju, sem opazil, da je plodišče prazno in matica mrtva.

Da bi mi tretji roj izdelal vsaj nekaj satja v plodišču, sem ga kljub njegovi šibkosti vsadil na samostojno, od prejšnjega družca izpraznjeno mesto. Drugi dan pa so se tudi te čebele sprašile skozi zgornje žrelo k tovarišicam v medišče.

Ves ta čas je bila izvrstna paša na akaciji. Ko sem ob koncu paše odvezal med drugim panjem, sem pregledal še roj. Satnice je imel docela izdelane. Sati so bili lepe bele barve in ravni kot deska. Napolnjeni so bili od vrha do tal z medom, tako da so tehtali posamezni skoraj 3 kg.

Matica se je medtem sprašila in je začela zalegati. Zalega pa je bila samo na enem satu v velikosti dlani. Več pač ni bilo zanjo v panju prostora. Ker sem bil jezen zaradi praznega plodišča in prekrizanih načrtov, sem se odločil, da preženem novi družini njene muhe na tale način: Iz srede plodišča sem odstranil en okvirček z vdeleno satnico, na njegovo mesto pa sem postavil sat z medom, zalego in matico iz medišča. Ostalo satje sem previdno iztočil, zložil nazaj v medišče in odprl matično rešetko. Ker je bil roj res živalen in ker se je paša v nekoliko manjšem obsegu nadaljevala na pravem kostanju, lipi itd., so čebele izdelale še šest satov v plodišču in en sat v medišču. Nedodelani sta ostali le skrajni dve satnici. Matica je sedaj, ko je imela dovolj prostora, sproti vse sate zalegla. Družina si je lepo opomogla in si ob ajdovi paši nabrala tudi zadostno zimsko zalogo.

Tako sem proti volji čebel prišel do vsega satja, ki sem ga hotel imeti in povrh še dobil nekaj medu. Zazimil pa sem močnega plemenjaka z mlado rodovitno matico.

Čebelar Jaka pesnikuje . . .

Pravijo, da je v čebele
vsak zaljubljen čebelar;
tudi mene so prevzele,
da jih ne pustim nikdar.

Vendar na srce je moje
sedla druga matica:
tu roji, kraljuje, poje —
to pa ti si, Katica.

Ko se bova midva vzela,
res bo imeniten roj.
Dobro bova se imela,
ko zgradiva dom si svoj.

Ce medenih tednov konec
bo hotelo biti kdaj,
nov načel medu bom lonec,
pa se vrnejo nazaj.

Ne zavrzi čebelarja,
ki si vnela mu srce!
Prav nič mar mu ni denarja,
le za matico mu gre.

Prava sreča tebe čaka,
ko boš moja matica;
samo nate misli Jaka,
ljuba moja Katica.

Frč.

Čebelarška posvetovalnica

ODGOVORI

K vprašanju št. 10 o različnih grudicah obnožine.

Prvi odgovor: Če si ogledamo malo natančneje delo narave, vidimo, kako je vse smotrno urejeno. Glavna naloga čebel je oprashi tev rastlin in ne, kakor misli marsikdo, pridelovanje medu. Za plačilo jim nudijo rastline medečino in cvetni prah. Ker pa so cveti različne oblike, nudijo nekateri več medečine, drugi pa več obnožine. Tako vidimo, da imajo cvetlice, ki dobro medijo, kakor n. pr. borovnice in maline, majhne prašnike in zato tudi manj peloda. Ker ne najdejo čebele na njih mnogo peloda, so tudi grudice obnožine, ki jih donajajo z njih v panje, zelo majhne. Ravno nasprotno je pri pomladanskem zafranu. Ta se razcvete že konec februarja in v začetku marca, ko zemlja in zrak še nista dovolj segreta. Ker to zavira medenje, cvetlica ne nudi čebelam mnogo medečine, pač pa obilo obnožine. Zato je razumljivo, da so čebele tedaj tako obložene s cvetnim prahom, da komaj hlačajo.

Marsikateri čebelar se je že pritoževal zaradi preobilice obnožine v panjih. Ko cvete sadje, regrat in pravi kostanj, se je nabere včasih toliko, da se pojavi celo na satih sredi gnezda. Pride pa čas, ko usahnejo v naravi vsi viri in takrat je čebelam ta obnožina zelo dobrodošla. Kakor ne more živeti človek brez kruha, tako tudi čebele ne morejo uspevati brez obnožine. — Virmašan.

Drugi odgovor: O tem vprašanju nisem zasledil v znanstvenih delih nikakega pojasnila, čeprav omenja prof. Goetsch v svojem znamenitem delu »Vergleichende Biologie der Insekten-Staaten« cvetni prah kar petnajstkrat. Na strani 42. navedenega dela opisuje prav natančno čudovito ponašanje čebel pri nabiranju obnožine. (Kako se vedejo pri tem, sem mogel najbolj razločno opazovati takrat, ko so brale na jablanovem cvetu ali na maku.)

Drugi raziskovalec čebeljega življenja dr. Frisch je dognal, da so tudi za cvetni prah med čebelami posebne izsledovalke in obveščevalke (kot za medečino). Da je v naravi dobra bera, naznanjajo v panjih s posebnim vedenjem, nekakim plesom, ki je pa za izsledene vire obnožine nekoliko različen od plesa, s katerim naznanjajo najdbo obilnejše medečine. O vzrokih, zakaj se jim nabere na nekaterih vrstah cvetov večje kepice obnožine kot na drugih, tudi ta raziskovalec nič ne pove. Opiramo se tedaj lahko le na lastne sklepe in ti bi bili: Že s prostim očesom opazimo, da je cvetni prah na nekaterih cvetlicah nekako polzrnat (debelejši), na drugih pa finejši, nekako moknat. Med prsti to prav dobro čutimo. Tudi lepljivost cvetnega prahu je pri raznih rastlinah različna.

Nabiralke cvetnega prahu vzamejo s seboj v mednem želodčku nekoliko medu, s katerim ovlažijo med nabiranjem cvetni prah, da se bolje sprime (po Goetschu). Po svoje bi sodil, da se zrnčast cvetni prah laže sprime v debelejšje kepice kot finejši. Nekatero cvetje ima tudi več cvetnega prahu kot drugo, a celo pri istem cvetu se množina peloda dostikrat menjava. Tako opažamo predvsem pri ajdi, da prinašajo čebele kak dan, zlasti v začetku bere, prav drobne kepice, pozneje pa debelejšje, ali pa sploh kak dan večje kot drugi. Stari čebelarji so trdili: »Kadar prihajajo čebele z ajde s pičlo obnožino, je to znak, da ajda dobro med.« To domnevo opravičuje dejstvo, da se nabira čebelam cvetni prah na nožicah včasih nehote, in če so napolnile medni želodček na manjšem številu cvetov, so spotoma dobile tudi manj cvetnega prahu.

Različne oblike kepice imajo svoj vzrok gotovo v tem, da se dá finejši prah zgnesti le v manjše in bolj ploščate kepice. Tudi zračna vlaga lahko vpliva na velikost grudic, ker se ovlaženi prah laže sprime. Po kaki rahli rosi in pozno jeseni opažamo, da prinašajo čebele obilnejšo obnožino v panje kot sicer.

Za večje izločevanje cvetnega prahu imajo cvetlice svoje ure. O tem so (menda v nekem ameriškem državnem zavodu) sestavili že natančen »urnik«. Če se čebele

ravnajo po tem »urniku«, naberejo več obnožine, če pa paberkujejo za drugimi žuželkami, prav gotovo ne dobe več toliko tega blaga.

Čebela začne nabirati obnožino in medecino v normalnih razmerah nekako z dvajsetim dnevom svoje starosti. Pozneje si dlačice na raznih bodičastih cvetih in rastlinah bolj ali manj ogoli, pa ni več tako sposobna za nabiranje peloda. Tudi to vpliva na množino prinesene obnožine. — Fr. Ločniškar, Ljubljana.

Se enkrat o čmrljih in čebelah.

Prvi odgovor k vprašanju št. 9 o čmrljih in čebelah je neumesten in žaljiv, ker Virmašan 65 let starega sodnega uradnika postavlja v vrsto otrok. Slovenski čebelar menda ni glasilo zbadanj in smešnej sotrudnikov, temveč strokovno poučno in informativno glasilo. Zato v njem ni mesta za osebne napade, zlasti pa ne v takem primeru, ko se napadalec in napadeni niti ne poznata. Mnenja sem, da bi moral urednik take stvari cenzurirati, da ne pride nazadnje še do sodnih razčiščenj.

Kar se pa o čmrljevih matic tiče, naj pripomnim, da mi je istega dne, ko sem bil vprašan je odposlal, povedal tov. Knez iz Studencev, da je sam videl čmrljevo matico, ko je popadla na bradi čebelo in jo na mestu zgrizla. Glede na to bom odslej čmrljeve matice uničeval, kjerkoli jih bom zalotil. Čmrljeve matice so torej čebelarom škodljive, dočim mi trdim tega o čmrljih samih, ker so premajhni in preslabotni. — Pušauer Stefan, Studenci pri Mariboru.

Urednikova pripomba: Prepričan sem, da ni nameraval tov. Virmašan nikogar žaliti s svojim odgovorom, najmanj pa tov. Pušauerja, ki je popolnoma umestno zastavil vprašanje o čmrljih v »Čebelarski posvetovalnici.« Če bi imel ta namen, bi napravil konec prvega odstavka piko in bi se v nadaljnje razmotrivanje o čmrljih sploh ne spuščal. Zato naj se tov. Pušauer potolaži in naj ne jemlje njegove hudomušnosti preveč osebno.

VPRAŠANJA

17. **Dodajanje matic.** Kakor vsakemu čebelarju se je tudi meni zdelo škoda streti matico, ki sem jo vzel redniku. Nekaj dni poprej sem bil dodal neki brez-matični družini jajčeca, nad katerimi so čebele takoj potegnile matičnike. Sedaj sem pa rednikovo matico poskropil z medeno vodo, dotični panj močno pokadil ter matico, ki je bila poprej pol ure zaprta v matičnici, spustil na srednji sat. Kar bo, pa bo! Ko sem čez osem dni panj pregledal, sem našel v njem dovolj sveže zalege, o prej nategnjenih matičnikih pa ni bilo nobenega sledu. Matica je bila sprejeta.

Ko sem čez nekaj dni imel zopet neko matico odveč, sem jo nekoliko pridržal v roki, nato pa sem je brez vsakega posebnega namena brsknil nekemu slabeliču v žrelo. Matica jo je naglo popihala v notranjost. Kaj se je notri dogajalo, ne vem, pač pa sem potem tri jutra zapored našel pred žrelom dotičnega panja vselej po 10 do 20 mrtvih čebel; nekatere, ki so bile pičene, so še gibale. O tem so se prepričali tudi udeleženci tečaja za vzrejo matic dne 1. junija. Ti so bili mnenja, da je bila dodana matica od enega dela čebel sprejeta, dočim je drugi del ostal še nadalje naklonjen svoji prejšnji materi. Zato naj bi se sedaj ti dve skupini med seboj borili. Čez tri dni ni bilo več mrtvic na bradi. Ko sem čez osem dni panj pregledal, pa sem našel v njem le eno matico. Rad bi vedel, kaj mislijo o tem še drugi čebelarji. — Zunko Ivan, Litija.

18. **Ali detelja med?** Čebelarim v kraju, kjer obsegajo vsako leto večje površine zemlje s črno deteljo in nemško deteljo (lucerno). Ker sem že po naravi precej radoveden, se seveda tem bolj zanimam za vse, kar je v zvezi z ljubljenski »muhami«. To pot sem vzel na piko deteljo. Bela deteljica, ki raste ob potih in po travnikih, in rdeča detelja (inkarnatka), sta pri meni še dosti dobro zapisani. Škoda je samo, da je inkarnatka letos pri nas posebla.

Popolnoma bela pa sta še lista, ki nosita naslov: črna detelja in lucerna. Bral sem sicer v starih letnikih Slovenskega čebelarja že več člankov o deteljni paši, vendar si nisem mogel ustvariti končne sodbe o njej; saj piše in govori vsak drugače. Eden pravi, da črna detelja sploh ne med; drugi trdi, da nektar sicer izloča, a da zaradi preozkih in preglobokih cvetnih čašic čebele ne morejo do njega; tretji spet piše, da jo morajo najprej obrat čmrlji in da je šele potem nektar čebelarom dostopen. Neki starejši tukajšnji čebelar pa mi je rekel, da so vse to pravljice in da črna detelja včasih zelo dobro med. Zato prosim tovariše, ki so opazovali gibanje tehtnice med cvetenjem črne detelje, naj poročajo, ali je bilo z nje kaj donosa in koliko. Zanima me tudi, ali je kaka razlika med donosi prve, druge in tretje rasti. — Jok, Zalog.

Mali kruhek

Nauk o oprraševanju rastlin po čebelah in drugih žuželkah se navadno pripisuje učenjaku Charlesu Darwinu, kar pa ni popolnoma točno. Prvi je namreč opozoril na to važno dejstvo učitelj Kristijan Sprengel iz Spandaua v svojem čudovito lepem delu »Odkrita skrivnost narave pri zgradbi in oprraševanju cvetlic«. Njegova razmotrivanja so našla prvotno malo razumevanja; celo smešili so ga kot fantasta. Kakih 70 let pozneje je vzbudil ta nauk Darwinovo pozornost. Uporabil ga je kot dokaz za svojo razvojno teorijo. Tako ugotavlja znameniti raziskovalec življenja žuželk profesor Goetsch v svoji »Primerjajoči biologiji žuželčjih držav«. — Res pa je sicer, da je Darwin prvi na znanstveni podlagi utemeljil nauk o razmnoževanju in oplemenjevanju. —ar.

Tudi čebele tekmujejo. Na Ojstrici nad Dravogradom, kakšnih 500 m nadmorske višine, je dne 28. aprila 1947 dobil kmečki sin in mali čebelar s kranjiči Ot Jakob precej močan roj. Vsekakor je ta pojav občudovanja vreden, ker je bila letošnja zima zelo dolga in ni bilo skoraj 5 mesece nikakih izletnih dni. Ker je sneg v tem kraju skopnel šele pred dobrim mesecem, je razumljivo, da ni bilo spomladi prave paše. Nekaj malega so čebele dobile le na leski in ivi. Potemtakem bi zares lahko rekli, da tudi čebele tekmujejo.

Zanima me pa pri tem še neko drugo vprašanje: Kako prepričati preprostega čebelarja, da so panji s premičnim satjem sodobnejši in rentabilnejši od kranjičev. Neki večji posestnik iz dravogradske okolice mi je malo pred to vojno s prav resnim poudarkom dejal: »Kaj se bodo ustili tisti moderni čebelarji, ki imajo vedno suhe čebele. Jaz čebelarim že ves čas le v kranjičih, a pridelam vsako leto vsaj nekaj medu in voska. Nikoli še nisem šel medu iskat k modernim čebelarjem. Bilo je ravno nasprotno. V slabih časih se je marsikateri izmed njih oglašil pri meni in spraševal, če bi mu prodal kaj medu.«

Taka utemeljitev lahko preprostega čebelarja zapelje k napačnemu mišlje-

nju. Poskušajmo torej ovreči, da imajo kranjičarji s svojim načinom čebelarjenja večji uspeh, kot čebelarji v AZ-panjih.

Splošno je znano, da so čebelarji s kranjiči po navadi raztreseni po samotnih kmetijah, kjer je čebelje paše več že zaradi tega, ker je tamkaj manj čebel. Moderni čebelarji pa so največkrat strujeno naseljeni v ravninah po mestih, trgih in vaseh, kjer so čebele izpostavljene prahu, dimu in raznim drugim neugodnostim. Zato so pašne prilike za njih čebele manj ugodne, kot pa na periferiji.

Starejši čebelar, ki je svoječasno čebelaril s kranjiči na istem mestu kot sedaj tov. Ot Jakob, je piscu teh vrstic dejal, da je imel pri čebelarstvu vedno lepe uspehe, toda žal mu je bilo, da ni že takrat imel Znidaršičevih panjev, ker bi dvignil uspehe v njih prav gotovo na zavidljivo višino.

Radoveden sem, kako je bilo drugod z letošnjimi roji. Poročajte o tem! Saj vemo, da bo to našega tov. urednika zelo veselilo, še bolj pa naše čitatelje, ki so kaj radi ponosni na zgodnje roje. Tudi sleherna gospodinja se razveseli, če začno kokoši rano kokati. Zakaj bi potem čebelar ne bil vesel, če se mu pojavi zgodaj spomladi roj, ki ga navda z upanjem na dobro letino. Nadlučnik J.

Srboritost čebel. Mislim, da se ravno mlajši tovariši čebelarji najbolj zanimajo za življenje čebel. Če ni mogoče drugače, pa brskajo po panjih in po nepotrebnem vznemirjajo svoje varovanke. Starejši čebelarji smo umirjeni in posegamo v njih družinski krog le po potrebi. Ko delamo v zimskem času načrte za bodoče leto in preračunavamo skušnje iz preteklega leta, ugotavljamo stvari, ki so večkrat v resničnem ali navideznem nasprotju s poročili v strokovnih knjigah.

Pred vojno sem imel res krotko žival, sedaj pa so vse čebele od kraja do konca kot obsedene. Kje je krivda? Pri meni pač! Dva vzroka sta, da me čebele po štirih letih odsotnosti ne marajo več. Živci so mi popustili, to vem, pa ne ravnam pri pregledovanju tako prizanesljivo z njimi kot nekdanj. Ni šment — tudi

jaz bi piknil, če bi me kdo dražil! Drugi vzrok je v tem — in tu smo si v laseh z dotičnimi čebelarji, ki zahtevajo, da čim manj stikaš po panjih — da sem se zaradi preobilnega drugega dela premalo brigal za čebele. Panjev nisem odpiral drugače kot tedaj, ko je bila že skrajna sila. Ker nisem imel poprej niti ene srborite čebelje družine v čebelnjaku, ne verjamem, da bi v vojnem času tudi one posurovele. Premalo so me vajene, premalo poznajo vonj, po katerem vedo, da jim nisem nevaren. In tako sem se namenil, da bom panjem letos, če bo delo drugod dopustilo, čim večkrat pogledal v »drobovje«. Ako pomislimo, da imajo žuželke po večini zelo dobro razvit voh, moramo priti do zaključka, da jih vsak neznan vonj draži in napravi srdite.

Smešno, toda resnično je sredstvo, ki sem ga uporabil kot obrambo proti čebelam, da se lani niso več tako srdito zaletavale vame. Najraje se ti zaletijo v klobuk. »Torej,« sem si mislil, »če že hočete, klobuk vam ga privoščim.« Pa sem postavil kol na mesto, od koder sem čebele med izletavanjem navadno opazoval, nanj pa obesil star klobuk. Kar tleskalo je prvi dan po klobuku, drugi dan manj, tretji dan pa so se po večini izbesnele in slučajni piki so bili že znosnejši, če sem se postavil poleg strašila. Navadile so se znanega prizora in se polagoma unesle. Dolinar Ivan.

Ali čebela s pikom lahko prenese okužbo? Lani je neka češka pisateljica v časopisu, ki je izhajal v bivši Baťovi tovarni v Zlinu, priobčila krajšo povest, v kateri je vlogo deus ex machina igrala čebela. Sin glavne junakinje je bil čebelar, toda pri čebeljem piku se je okužil s tifusom in umrl.

Neznatna bežna zgodbica, kakor jih na stotine kroži po podobnih časopisih, je povzročila mnogo hrupa. Poleg članka v strokovnem čebelarskem listu so celo meni v Ljubljani slučajno prišle v roke kar tri novice v dnevnem časopisu, ki so obravnavale vprašanje, ali čebela lahko s pikom okuži človeka.

Čebela vendar ne sesa človeške krvi, niti ne seda na blato. Če je že na kakršen koli način prišla v dotik z bolnikom ali z okuženimi predmeti, je popolnoma izključeno, da bi bolezenske klice prišle na želo. Ker ostane pri piku želo v koži, čebela itak ne more dvakrat pičiti. Torej ni pri čebeljem piku nobena okužba mogoča niti praktično, niti teoretično. To so poudarjali zdravniki in čebelarji, ki so posegli v omenjeni spor.

Skromna solzava zgodbica pač ni bila vredna toliko hrupa. Toda čebelarji so razumeli neznanje pisateljice kot napad na neomadeževani sloves svojih ljubljenk in so njena podtikanja z ogorčenjem zavrnil.

Pazimo na čistost naše čebelje pasme! Če že v današnjih razmerah tožimo, da se pojavljajo tu pa tam križanke med našo sivko in laško čebelo, nam bo delala ta zadeva še mnogo večje preglavice, če se enkrat odpre reden promet med našimi kraji in za sedaj še zasedenimi predeli Goriške. Da prevladuje na Primorskem mešana pasma, je splošno znano. Ker sem nekaj časa pred prvo svetovno vojno čebelaril v teh krajih s to križanko, naj navedem nekaj njenih značilnosti, ki so bile zame, vajenemu lastnosti pravih kranjic, bolj očitne kot onemu, ki ni nikoli izkusil teh razlik.

Glavna razlika med križankami in čistimi kranjicami je v tem, da ne rojijo zlepa. Za obnovo matic je treba roje narediti. Zato so narejeni roji po teh krajih zelo v navadi. Glede na to so imeli tedaj tamkaj tudi posebne vrste panj, imenovan kobaridski ali Pagliaruzzijev panj. Natančneje je opisan v »Čebelarskem zborniku« l. 1944. Pomagali bi si bili lahko tudi z umetno vzrejo matic, kar pa tiste čase ni bilo še tako razširjeno kot danes.

Kot medičarke so te križanke še dosti dobre, vendar sem imel po vojni s čistimi kranjicami v istem kraju več uspehov. Za točno primerjavo bi moral seveda čebelariti z dvema vrstama čebel. Vsekakor pa so te križanke srditejše kot naše sivke. Ne prej in ne pozneje nisem pri svojem čebelarjenju uporabljal kape, a pri teh pisankah sem jo moral prav pogosto. Srditost čebel se nekako stopnjuje po barvi in zemljepisni širini. Najbolj divja je dokaj rumena ciprska, nato pride laška in blizu nje bo gotovo križanka z našo sivko, ki ima že kolikor toliko »umerjeno« barvo. Značilno je nadalje, da so čebelje pasme proti severu čedalje bolj žele, kar ima biološko ozadje. Prilagojevanje živali obdajajoči jih naravi vpliva tudi na njih trdoživost. Zato je naša alpska sivka proti vremenskim neprilikam odpornejša, kot so plemena z gorskega juga, med katere spada po svojem sorodstvu tudi križanka laške čebele z našo sivko. Sploh velja za čebele kakor za druge živali preizkušeno pravilo: ohranimo ono pasmo, ki se je prilagodila našim razmeram in naši klimi. In to je za nas le čista sivka.

Fr. L.

Iz zgodovine medu. Med so poznali že najstarejši narodi. Bil je ljudem eno izmed prvih hranil in zdravil. Užival je izredno velik sloves. Sveto pismo ga omenja v zvezi z dobrotami dežele Kanaan, »kjer se pretakata med in mleko«. Prvi kristjani so imeli med za sveto jed, ker ga je užival Janez Krstnik v puščavi, Kristus pa ob svojem vstajenju. Zato so v prvih časih krščanstva vlivali duhovniki na velikonočni praznik v kelih tekoč med. Novorojenčkom so dajali takoj po krstu kapljico medu, da bi ostali pri življenju. Med so našli tudi v tajnih hodnikih pod egipčanskimi piramidami.

Grško bajeslovje omenja, da sta med in mleko sestavljena iz najboljših snovi, da sestoji iz teh snovi tudi hrana bogov, imenovana ambrozija. O Jupitru, bogu zemlje, morja in zraka, so pripovedovali, da je bil vzrejen ob medu.

Odlične lastnosti medu opevajo pesniki Homer, Evripid, Ovid in Virgil. Rimski pisatelj Plinij opisuje med kot najslajši in najbolj zdrav sok. Pravi, da je ta dar nebes zdravilo za očesne bolezni, oteklino in boleznino drobovja in da celo umirajočim olajša smrtne težave.

Med so darovali bogovom in ga poklanjali prijateljem. Manjkal ni pri nobeni pojedini. Uporabljali so ga tudi pri izdelovanju zdravil in pijač.

Slovanom je bilo že od nekdaj čebelarjenje priljubljeno opravilo. Zato je razumljivo, da so imeli med v velikih časteh. Iz njega so izdelovali že v davnih časih medico. Zapiski iz srednjega veka omenjajo, da so morali kmetje v naših krajih oddajati graščakom kot desetino tudi med.

V germanskem bajeslovju igra med podobno vlogo kot v grškem. Njih bogovom in padlim junakom je bil med v nadzemskem življenju najljubša jed.

Po l. 1550 je začel izgubljati med svojo nekdanjo veljavo, ker ga je kot sladilo izpodrinil sladkor. Na novo mu je pridobil pravo spoštovanje med drugimi zlasti znani župnik Kneipp. Njegove nauke so podprli mnogi ugledni zdravniki in ovrgli predsodke, ki so jih nekateri razširjali o medu. Zadnja vojna leta so nam še posebno potrdila pomen medu v prehrani. Danes ve vsak otrok, da ni med samo sladilo, ampak tudi važno zdravilo in hranivo, ki mu skoraj ni najti pravega nadomestila.

Bela barva slepi čebele. — Da vidijo čebele svet v drugačni luči kot mi, so znanstveniki v novejšem času prav točno dognali. Še preden pa sem bral o tem, so me čebele same poučile, da je n. pr.

bela barva zanje slepilo. Na zapadni strani čebelnjaka je bila stena šole, ki je bila od čebelnjaka oddaljena kakih 10 m in precej visoka, belo prepleskana. Zjutraj, ko je sijalo sonce na steno, se je marsikatera čebela zaletela v ta zid. Najmanj vsaka druga je padla omamljena na tla. Nekaj časa je taka ponesrečenka vztrepetavala s krili, nato pa skoraj vedno umrla. Tako je bilo pod zidom vsak dan polno mrtvih čebel. Popoldne, ko je bila stena v senci in temnejša, nisem opazil tega pojava.

Ob prvi priliki sem dal steno prevleči s temnejšim beležem. Od tedaj se čebele niso več zaletavale vanjo.

Polemika o kranjski čebelji pasmi je bila pred leti v nemških čebelarških listih prav zanimiva. Nekateri so skušali omalovaževati njene dobre lastnosti, a na splošno je našla naša čebela le več zagovornikov kot grajalcev. Hvalili so zlasti njeno rodovitnost in rojivost. Tudi glede pridnosti in trdoživosti so se izražali večinoma prav povoljno. Nekateri preizkuševalci lastnosti raznih čebeljih pasem — celo ciprske so naročali — so prišli končno do prepričanja, da so kranjske med najboljšimi. Zato so jih splošno priporočali.

Pri drugih inozemskih čebelarjih, zlasti pri Nemcih pa je kar očitno silila v ospredje njih nacionalna prenapetost. Kot so si domišljali pri vseh stvarih, tako naj bi bila tudi njih čebelja pasma prva na svetu. Značilno pa je, da so bili ravno njih čebelarški listi polni insektarjev, s katerimi so čebelarji v bivše Kranjske, Štajerske in celo iz nemških predelov Koroške ponujali čiste kranjske. V nekem listu sem zasledil četrtino oglasov, ki so se nanašali na kranjske. Ako bi ne bilo kupcev za naše čebele, bi bili prav gotovo tudi taki oglasi izostali. Sicer pa Nemci tako niso odločilni pri presojanju naše čebelje pasme.

Kakšen ugled uživa naša čebela pri Amerikancih, kaže n. pr. dejstvo, da so ti že pred prvo svetovno vojno poslali iz ZDA v naše kraje čebelarškega strokovnjaka Bentona, ki je bil ves navdušen za našo sivko. Pri nas je iskal sposobnega človeka, ki naj bi odšel z njim v Ameriko, da bi tamkaj poučeval na visoki šoli za čebelarstvo o načinu kranjskega čebelarjenja. Kot mi je znano, je odšel tja sin bivšega urednika »Slov. čebelarja« Fr. Rojine.

Mislimo, da so taka dejstva vse bolj prepričevalna kot polemike po časopisju, ki imajo dostikrat samo konkurenčno ozadje.

—ar.

Masa organizacija

DOPISI

Čebelarica statistika Ljutomera in njegove okolice. Podoželsko mestece Ljutomer, ki leži ob vznožju lepih vinskih goric, je bolj znano po dobri vinski kapljici kot pa po svojem čebelarstvu. Najbolje ga morda poznajo čebelarji-prevaževalci s Kranjske, ki vozijo ob ajdovem cvetju skozi njega vsako leto svoje čebelice na sanjavo in prelepo Mursko polje. Ceravno igra Ljutomer najvažnejšo vlogo v vinarskem pokretu, so vendar v njem tudi pljuča čebelarskega dela vsega okraja. Tu je sedež čebelarice podružnice in tu je tudi sedež čebelarice družine Ljutomer. Ljutomerska družina je gibalna sila podružnice. Na njeno pobudo so bile ustanovljene ostale družine v okraju. Ljutomerski čebelarji so oskrbovali družine s potrebščinami in sladkorjem ter sodelovali pri reševanju vseh čebelarskih vprašanj, ki so se jih tikala.

Iz poročil ob letnem članskem sestanku posnemamo, da je družina naročila in razdelila med svoje člane 152 kg semena bele detelje in 200 vrbovih potaknjencev. V njenem območju je bilo preteklo pomlad zasajenih 3500 sadik akacije. Poleg običajne posejane količine inkarnatke bo letos pri Vinogradniški zadrugi v Železnih dverih posejanih še 250 kg semena inkarnatke in 200 kg semena bele detelje. Na oba tečaja za vzrejo matic v Ljubljani smo poslali po enega člana, na 10 dnevni tečaj za začetnike pa tudi enega. Družina ima dva izvedenca za čebelje bolezni in 4 predavatelje. En njen član redno sodeluje pri Slov. čebelarju.

V ožjem odboru družine je 5 članov. V širšem odboru je bilo prvotno 8 članov, zaradi obsežnosti dodeljenega mu področja, pa se je kasneje razširil na 16 članov. Lani je bilo 8 rednih sej in ena izredna seja. Poleg tega je družina priredila 4 predavanja in 2 sestanka, na katerih so se reševala pereča čebelarica vprašanja. Nekateri njeni člani so sodelovali tudi pri kmetijski razstavi v Križevcih.

V preteklem letu je bilo zaradi suma bolezni pregledanih več čebelnjakov. Nekatere bomo pregledali letos. Na gozdno pašo je peljalo 10 članov 158 čebeljih družin. Ta prevoz sicer ni pokazal zaželenega uspeha, vendar poguma za letošnji prevoz nismo izgubili.

Blagajna ne izkazuje nikakih dohodkov; izdatke, ki jih je imela družina s poštninami, so krili člani sami.

Njivo, ki smo jo prejeli iz agrarnega sklada, upravlja tov. Polanič. Letos bo zasajena z medovitimi rastlinami, pridelek semena pa bo razdeljen med člane proti zmerni odškodnini.

Družina ima majhno strokovno knjižnico, v kateri je 10 letnikov Slov. čebelarja in 5 strokovnih knjig.

V odbor so bili poleg dosedanjih članov izvoljeni tov. Polanič kot blagajnik, tov. Fišer kot knjižničar in tov. Rajh Mirko kot odbornik. Odsek za zboljšanje čebelje paše vodi tov. Polanič, odsek za vzrejo matic tov. Pihlar, odsek za tisk in propagando pa tov. Belec.

V preteklem letu smo dvakrat popisali vse čebelarje in panje. To je bilo ogromno in neprijetno, a za nas zelo važno delo. Statistika nas uči in usmerja bodoče delo, odkriva napake in zboljšuje uspehe. Statistični podatki so sicer mrtve številke, toda te takoj ožive, če se človek le nekoliko poglobi vanje.

Na področju ljutomerske družine je 66 članov in 97 čebelarjev nečlanov; vsega skupaj je torej 163 čebelarjev. Člani imajo 577, nečlani pa 252 s čebelami naseljenih AZ-panjev, skupaj 829 AZ-panjev. V drugih panjih je pri članih 294, pri nečlanih 451 čebeljih družin, to je 745 družin. Razen tega izkazuje statistika 2 kranjčiča in 30 košev. Skupaj imamo tedaj v območju družine Ljutomer 1576 čebeljih družin.

Skupno imajo člani 25 točil, 2 tehtnici, 2 stiskalnici za vosek in 1 stiskalnico za satnice. Čebelam nudi naš okoliš pomladansko pašo in jesensko ajdovo pašo; manjka pa poletna paša. Vseh čebelnjakov je 165.

Med našimi čebelarji je po poklicu 95 posestnikov, 22 posestniških sinov, 6 viničarjev, 5 učitelji, 6 delavcev, 7 mizarjev, 3 trgovci, 1 oskrbnik, 1 brivec, 2 zidarja, 1 kolar, 1 sedlar, 1 kovač, 3 krojači, 1 soboslikar, 2 uradnika, 5 vinogradnikov, 1 mlinar in 1 šofer.

Čebelarji prebivajo v 51 različnih krajih. Ljutomer ima 15 čebelarjev (11 včlanjenih v zadrugo), Kamenščak 8, Cven 6. Po 5 čebelarjev je v Cezanjevcih, Radomerju, Sv. Tomažu in Veščici; po 4 čebelarji so v 8 vaseh, po 3 čebelarji so v 7 vaseh, po 2 čebelarja sta v sedmih krajih, po en čebelar pa v 19 krajih. Ljutomer torej prednjači s 15 čebelarji. Od teh prevažajo čebele na pašo trije. Až panjev je v Ljutomeru 190, drugih panjev pa 55. Sam Ljutomer ima 4 točila, 2 tehtnici, 1 stiskalnico za satnice in 1 stiskalnico za vosek.

Ves okraj Ljutomer šteje 25 KLO, 112 vasi in 50.995 prebivalcev.

Družina Ljutomer obsega 18 KLO z 51 vasi in 26.258 prebivalci. Na čebelarsko družino Ljutomer odpade potemtakem 78% vseh vasi ljutomerskega okraja in pride na ta način na vsakih 161 prebivalcev po en čebelar, to je 0,62%. Rajon ljutomerske družine je mnogo prevelik. Razdeliti bi ga bilo treba vsaj na tri družine. Primanjkuje pa nam organizatorjev, dočim čebelarji razmeroma radi vstopajo v organizacijo.

Belec Janko.

Čebelarska družina Pekre je sprejela na svojem rednem letnem sestanku dne 16. 2. t. l. soglasno predlog tov. Pušauerja Stefana, da bo priredila v tekoči čebelarski sezoni razen predavanj tudi več poučnih izletov. Prvi tak izlet naj bi se vršil 11. maja v Središče ob Dravi. Združen naj bi bil s predavanjem pri čebelnjaku tov. Bratuše Jakoba na Obrižu, kopanjem v zdravilišču Slatina-Radenci in ogledom državne trsnice in drevesnice pri Kapeli. Organizacijo in vodstvo izleta je prevzel tov. Pušauer. Tehnične ovire pa so onemogočile izvedbo prvotnega načrta. Čebelarji so kislil obrazov na posameznih postajah sprejeli ob določeni uri namesto avtomobila organizatorja Pušauerja, ki je prinesel neprijetno vest, da je izlet položen na naslednjo nedeljo t. j. na 18. 5. Tega dne je že zgodaj zjutraj privozil avto v Pekre, kjer je nestrpno čakalo 11 udeležencev na odhod. Ko smo potem na ostalih postajah napolnili avto, smo se odpeljali točno ob 7. uri v smeri proti Ptuj in Središču.

Na Obrižu smo si ogledali čebelnjak tov. Bratuše in pri tem ugotovili, da bi enakega ali vsaj podobnega iskali zaman morda po vsej Jugoslaviji. Tovarišica Bratuševa nam je v odsotnosti svojega moža, ki je bil nujno zadržan, rade volje razkazala izborno urejeno čebelarstvo. Po ogledu čebelnjaka je tov. Sokol, tajnik peksrke čebelarske družine, pozdravil navzoče in v izbranih besedah pojasnil pomen tega izleta. Vzpodbujal je čebelarje k vztrajnemu sodelovanju za izvedbo petletnega načrta, v katerega je vključeno tudi čebelarstvo. Nato je predaval tov. Pušauer o predstavljanju. Čebelarji so izvajanjem obeh tovarišev pazljivo sledili. Po končani dokaj živahni diskusiji, ki je sledila predavanju, smo se odpeljali v Središče na kosilo. Po kosilu je bil odmor, med katerim nam je tov. Visočnik zaigral na harmoniko nekaj poskočnih. Harmonika in dobra kapljica sta spravili družbo v najboljše razpoloženje. Posebno zabaven je bil prizor, ko je 120 kg težak tovariš zaplesal s 110 kg težko tovarišico »galop«.

Ob 12.50 smo zapustili židane volje Središče ter se odpeljali proti Slatini-Radencem. Tam smo se dobro okopali, popili nekaj kozarcev kisle vode in izbornega kapelčana ter poslali tovarišu Močniku, predsedniku podružnice, ki je tedaj ležal v bolnici, tovariške pozdrave. Potem smo se odpravili proti Kapeli, kjer smo si ogledali državno trsnico in drevesnico.

Ob 17. uri smo zapustili tudi ta kraj in zavili pri sv. Juriju ob Ščavnici proti Slovenskim goricam. V Ptuj smo se pri »Treziki« zopet malo oddahnili in nato nadaljevali vožnjo proti domu.

Udeleženci so odnesli s tega izleta najboljše vtise. Vse je poteklo v najlepšem redu in v tovariškem soglasju. Vreme nam je bilo zelo naklonjeno. Ker je ponoči od 17. na 18. deževalo, nismo imeli niti prahu, niti vetra, niti vročine. Šele proti večeru nas je nekoliko poškopilo, kar pa ni škodovalo, ker smo se zavili v ponjavo, ki jo je previdni vozač vzel s seboj.

Hvalevredno je dejstvo, da se je izleta udeležilo tudi več nečebelarjev. Grajati pa moramo tiste, ki so prostor v avtu sicer plačali, a se izleta niso hoteli udeležiti samo zaradi tega, ker se ni vršil 11. maja, kakor je bilo prvotno domenjeno.

Podoben izlet je priredila naša čebelarška družina 15. junija t. l. v Selnico ob Dravi. Že v zgodnjih popoldanskih urah so se začeli zbirati čebelarji in nečebelarji, člani in nečlani pri čebelnjaku tovariša Požauka Stefana, predsednika čebelarške družine v Selnici ob Dravi, ki ga ima v Crešnjevcih pri »Kranerju«. Do 17. ure se je nabralo tam toliko ljudi, da so komaj našli prostora. Bilo jih je nad sto. Prišli so čebelarji iz bližnje in daljne okolice, tako n. pr. iz Peker, Studencev, Ruš, Maribora in od drugod. Goste je sprejela družina Selnica s svojim predsednikom na čelu prav pristrčno. Opremila je trato pred čebelnjakom z mizami in klopni ter poskrbela za majhen prigrizek in okrepcilo.

Točno ob 17. uri je otvoril sestanek tajnik pekske družine tov. Sokol, pozdravil navzoče in se jim zahvalil za tako obilen obisk. Se posebej se je zahvalil družini Selnica, zlasti pa predsedniku tov. Požauku za tako lep sprejem. Družina Selnica je s tem ponovno dokazala, da je pripravljena iti tovarišem čebelarjem v vsakem pogledu na roko.

Nato je prevzel besedo Požauko, ki je predaval najprej o rojenju čebel, nato pa o moderni in novodobni vzreji matic. Njegovo predavanje je bilo za vsakogar razumljivo, ker je vsako stvar do najmanjše podrobnosti razložil. Kljub temu, da je trajalo cele tri ure, so navzoči z velikim zanimanjem sledili izvajanjem Požauka. Ugotovili so, da je Požauko morda eden izmed najboljših naših praktikov. Če bi imel nekoliko več rutine, bi bil tudi eden izmed najboljših naših predavateljev.

Prireditvev bi potekla v najboljši harmoniji, da se ni pojavil sredi predavanja med nami neki Novak, ki je bil skoraj do nezavesti pijan in je skušal s svojim obnašanjem predavatelja motiti. Ugotovili smo, da je ta Novak čebelar, član in celo predsednik ruške čebelarške družine. Pomilujemo ruško družino, da si ni mogla izbrati boljšega predsednika. Take člane, ki poskušajo ovirati napredno čebelarstvo, moramo brezpogojno izobčiti iz zadrage, da ne bodo še nadalje rovarili in razbijali sestankov, katerih je itak malo.

Cebelarška podružnica Trebnje. 22. junija t. l. je bil članski sestanek čebelarške podružnice Trebnje v Domu ljudske prosvete v Trebnjem. Izvršni odbor zadrage je dovolil za ta dan predvajanje filma »Iz življenja čebel« in še praktično predavanje o vzreji matic. Pred predvajanjem filma je tov. Rojec imel poljudno uvodno predavanje, ki je bilo potrebno zlasti zato, ker si je film ogledalo tudi lepo število nečebelarjev in odraslih šolskih otrok. Poslušalcev je bilo nad 60. Vsi so z zanimanjem sledili izvajanjem tov. Rojca, zlasti so z zadovoljstvom gledali film.

Po končanem predvajanju filma je tov. Kobal razpravljal o perečih vprašanih podružnice. Poudaril je nujno potrebo, da se delovanje podružnice poživí in spravi v sklad z našim petletnim načrtom. Po njegovih izvajanjih je bil izvoljen nov poslovni odbor s tov. Vladimírijem Berčeto, šolskim nadzornikom v Trebnjem, na čelu. Novo izvoljeni tajnik tov. Kurent je pozval zbrane čebelarje na skupno in vzajemno delovanje podružnice s Cebelarskimi družinami.

Po volitvah je urednik Slovenskega čebelarja tov. Rojec v kratkih in jedrnatih besedah razložil pomen vzreje matic, opozoril na knjigo »Vzrejajmo najboljše čebele« in navduševal prisotne čebelarje, da se tudi oni uvrste v krog vzrejevalcev matic; saj bodo tako izboljšali svoje plemo in koristili predvsem sebi. Ker je za letos pozno, bo zadruga rade volje priredila v prihodnjem letu pri podružnici praktičen tečaj za vzrejevalce matic. Za plemenenje bodo lahko uporabljali plemenilno postajo pri Pustovem mlinu v Reki blizu Litijskega jezera.

DELOVANJE IZVRŠNEGA ODBORA ČEBELARSKE ZADRUGE

1. seja izvršnega odbora — 2. junija 1947. Upravni odbor zadrage se je sestavil takole: predsednik tov. Mihelič Stane, podpredsednik tov. Žnidaršič Anton, tajnik tov. Rožman Maks, blagajnik tov. Ježek Maksim, odborniki tovariši: Alič Alojzij, Cedilnik Viktor, Grom Ignacij, Košmerl Vinko, Krmel Maks, Majcen Ivan, Mažgon Jože in Rojec Vlado. Poslevodeči tajnik tov. Kobal Josip.

V pomoč izvršnemu odboru smo ustanovili nastopne odseke: gospodarski odsek, odsek za tisk in propagando, odsek za plemenilne postaje in vzrejo matic, odsek za obveščevalne postaje in razmnoževanje medovitih rastlin, odsek za zavarovanje in prevoz čebel ter odsek za trgovino z živimi čebelami.

Na znanje smo vzeli odločbo urada za cene, ki je določil, da stane vezan izvod Verbičeve knjige 56 din, broširan pa 46 din. Knjižarne in podružnice ter čebelarске družine, ki naroče najmanj 10 izvodov knjige, dobe 20 % popust.

Na članski sestanek podružnice Trebnje dne 22. junija bosta šla tovariša Kobal in Rojec.

Vse zavarovalne premije bomo zvišali. Zavarovali bomo tudi tovorni avto.

Na predlog predsednika bomo najeli za trgovino začasno nekaj delovnih moči.

2. seja izvršnega odbora — 19. junija 1947. Odobrili smo poročilo tov. Ločniškarja o predavanju, ki ga je imel pri Čebelarški družini v Radečah pri Zidanem mostu. O ustanovitvi samostojne podružnice bomo vprašali, kaj misli o tem matična podružnica v Trbovljah.

Prav tako bomo vprašali matično podružnico Celje zaradi ustanovitve samostojne podružnice v Braslovčah, podružnico Ljutomer pa za Križevce.

Udeležili se bomo kmetijske razstave v Tolminu, ki bo dne 15. avgusta 1957.

Zapisnik o skupščini bomo dali posebej natisniti. Uredila ga bosta tovariša Mihelič in Rojec. O tem bomo obvestili članstvo z razglasom v Zadrudnem vestniku.

Zaradi ureditve ajdovih pasišč bomo poslali podružnicam in Čebelarškim družinam okrožnico. Prevaževalci morajo javiti zadrugi, če reflektirajo še na svoja stara pasišča.

Tovarniške prostore v Poljčanah si bodo ogledali tovariši: Cvetko, Grom in Mažgon.

Nastavili smo posebnega skladiščnika, ki bo obenem vodil tudi trgovino z živimi čebelami in maticami.

Urednik tov. Rojec bo oskrbel prevod članka iz »Pčelovodstva«, ki razpravlja o širini ulic med satí.

Priredili bomo poučen izlet h Kirarjevemu čebelnjaku v St. Peter pri Mariboru. Tov. Kirarja bomo pritegnili v odsek za plemenilne postaje.

V zadrugo smo sprejeli 98 čebelarjev.

3. seja izvršnega odbora — 3. julija 1947. V doglednem času bo izšla brošura o naših medovitih rastlinah. Ko bo pripravljena za tisk, jo bomo opremili z nekaterimi barvastimi slikami.

Podružnici Novo mesto smo dovolili predavanje, ki bo dne 20. julija na drž. kmetijski šoli na Grmu. Predaval bo tovariš Ločniškar.

Podružnica Ptuj bo priredila predavanje s svojimi predavatelji.

Odobrili smo podružnici Ljutomer pogodbo, ki jo je napravila z Mestnimi trgovskimi podjetji o prodaji čebelarških potrebščin.

Na znanje smo vzeli poročilo tov. Ločniškarja o predavanjih pri Čebelarških družinah v Cerkljah pri Kranju in v Sori.

Prav tako smo vzeli na znanje poročilo tov. Kobala o članskem sestanku podružnice v Trebnjem.

Dovolili smo ustanovitev Čebelarске družine v Veliki Loki, če temu ne bo ugovarjala podružnica Trebnje.

Letos bo odsek za plemenilne postaje in vzrejo matic ustregel le naročilu iz Floride in poslal tjakaj 500 matic.

Razpravljali smo o dopisu Predstavnštva za zunanjo trgovino. Pripravljene smo izvoziti 50.000 kg medu. Za nakup potrebujemo kredit. Potrebna je tudi propaganda za zbiranje medu. Zato bomo sklicali na dan 20. julija konferenco, na katero bomo povabili zastopnike vseh naših podružnic. Predložili jim bomo načrt za zbiranje.

Zainteresirane podružnice smo obvestili, da je drž. semenarna v Ljubljani razposlala Naprozam po okrajih več tisoč kg črne semenske ajde.

Razpravljali smo o predlogih nadzornega odbora. Sklenili smo, da bomo sklicali skupno sejo izvršnega in nadzornega odbora.

Pri slučajnostih je poročal tov. Cvetko, da je določil Zvezni urad za cene v Beogradu ceno vosku pri proizvajalcu na 220 din za kg.

Plemenilna postaja: Kopišče pri Kamniški Bistrici

Tekoča št. v.	Ime in priimek	Bivališče	Vzrejna serija	Način vzreje	Vzrejno gradivo			Uspeh vzreje			
					Število		Uspeh v %	Število matic			v %
	doda-nih celic	zagrlih matič-nikar			po-le-ženih	izlo-čenih		poslanih na ple-menišče			
a	b	c	e	d	e	f	g	h	i	j	k
1.	Potočnik Franc	Ljubljana	I.	C	24	18	75	14	2	12	67
2.	Žagar Mirko	Trnovo	III.	R/C	24	10	42	9	—	9	90
3.	Žigon Janez	Št. Vid	IV.	R	24	20	83	19	1	18	90

Podružnica (družina): Ljubljana

Uspeh sprašitve				Uporaba					Količina porabljene sladkorja v		Opombe
Število matic			v %	Število matic				Uspeh dodajanja v %	kristalu kg	prahu kg	
ne-sprašenih	zgrubljenih	sprašenih		uporebljenih v	odpro-snih ali darovanih	mat do-dajanjem uočeni	pleme-njakih				
l	m	n	o	p	r	s	š	t	u	v	
1	2	9	75	6	3	—	—	100	2,5	5,—	
—	1	8	89	5	—	2	1	88	2,5	3,60	
3	2	13	72	—	—	13	—	—	2,5	5,20	

Razpredelnica naj bo raztegnjena na celo polo pisarniškega papirja. Prvim dvanajstim stolpcem naj bo odmerjena leva stran pole, ostalim dvanajstim pa desna stran. Ožji stolpci naj bodo kvečjemu 12 mm široki. Način vzreje v stolpcu d označite s temile okrajšavami; D = vzreja iz divjih matičnikov (rojčevih ali pristorjenih), R = vzreja ob rezih na satu, C = vzreja na čepkih, P = vzreja s prenašanjem ličink. Mešane vzreje v isti seriji označite z obema ustrezajočima črkama, kot to kaže drugi primer. Odstotke v stolpcu g dobite, ako število v stolpcu f pripisete 2 ničli in tako povečano število delite s številom iz stolpca e. Torej je $g = \frac{100 f}{e}$. Prav tako je $k = \frac{100 j}{i}$, $o = \frac{100 n}{j}$ in $t = \frac{100(p + r + s)}{n}$. Pri zadnjem

obrazcu seštejte števila v stolpcih p, r in s, vsoti pripisite 2 ničli in jo nato delite s številom iz stolpca n. Količino porabljene sladkorja v prahu izračunajte s pomočjo števila na plemenišče postavljenih matic (razpredelek j!) Na vsako matico odpade 40 dkg (50 dkg za hrano v plemeničnikih, 10 dkg za sladkorne zamaške pri dodajanju in izmenjavi matic.)

Kakor je bilo že večkrat povedano, so matice IV. serije namenjene za izvoz. Na plemenišču naj ostanejo po opravitvi toliko časa, dokler ne bodo vzrejevalci prejeli razpošiljalnih matičnic. Te matičnice bodo imele tri oddelke. Srednji večji oddelek bo treba naseliti s kakimi 50 mlajšimi čebelami in jim dodati matico, stranska oddelka pa napolniti s primerno klajo (sladkornim testom in vodo.)

Ker ne sme biti sladkorno testo za razpošiljanje matic niti pretrdo, niti premehko, naj si ga vzrejevalci pripravijo že sedaj in naj ga potem večkrat temeljito pregnetejo. (Za vsako matico je treba računati 5 dkg sladkorja v prahu.) Če je testo premehko, naj mu dodajo še nekoliko sladkorja, če je pretrdo pa nekoliko segretega medu. Sladkorno testo se ne sme preveč razlezi, četudi ga hranijo dalje časa v toplem prostoru. Sele potem je primerno za napolnitev razpošiljalnih matičnic. Podružnični odseki naj nam takoj, ko bodo postavljene zadnje matice na plemenišče, sporoče, koliko matičnic naj jim pošljemo.

Nekatere vzrejevalce zanima, če je prodaja matic IV. serije zagotovljena. Prodaja ni samo zagotovljena, temveč se celo bojimo, da ne bomo mogli ugoditi vsem naročnikom, ker bo matic premalo. Zato poskrbite, da bo IV. serija na vseh plemenilnih postajah polno zasedena.

Podružnični odseki poročajo o velikih izgubah na plemeniščih. Iz mnogih plemenilnikov so pobegnile čebele z maticami vred, več matic se je na prahi zgubilo, druge pa so bile zadužene ob povratku s prahe. Vzroki so različni. Eden glavnih je morda ta, da vzrejevalci niso naseljevali plemenilnikov s čebelami iz rednikov, ampak so jih nabrali v raznih panjih. Kdor dela tako, naj ne jemlje čebel iz medišč, temveč iz plodišč. Ometa naj po možnosti le sate s pokrito zalego, pa še pri tem naj pazi, da poprej vse starejše čebele odlete.

V plemenilnikih ne sme biti čebel niti preveč, niti premalo. Za te, ki jih sedaj uporabljamo na postajah, jih zvrhana četrtlirska zajemalka popolnoma zadostuje. Če je čebel preveč, rade pobegnejo ali celo izroje. Često se zgodi, da se preselijo sirote, katerim se je matica zgubila na prahi, v sosednji plemenilnik in tako prekomerno povečajo prvotno moč družinice. Ako postane zaradi tega družinici v odrejenem ji prostoru pretesno, nastavi matičnike in izroji. Prva izguba povzroči še drugo, tako da je vzrejevalec dvakrat oškodovan. Če je čebel v plemenilnikih premalo, ne morejo v zadostni meri ogrevati zalege, ki se pojavi v njih po sprašitvi matic. To lahko vodi do napačnih zaključkov o vrednosti matic. Ker ostane žrelo nezaščiteno, jih lahko celo čebele iz sosednjih plemenilnikov izropajo. Zato je pri naseljevanju potrebna največja previdnost. Če le kje, je tukaj na mestu pregovor: Srednja pot — najboljša pot!

Hramčki ne smejo biti v času prahe izpostavljeni sončni pripeki. Ker naše plemenilne postaje še niso dokončno urejene in zasajene, je treba hramčke zasentiti z velikimi vejami, ki jih zasadimo v tla, kakor mlaje ob procesiji sv. Rešnjega telesa.

Dostop na plemenilne postaje naj bo dovoljen izključno le po 18. uri. Tudi v zgodnjih dopoldanskih urah ni umestno brskati po hramčkih. Brez dvoma imajo na vesti marsikatero pobeglo družinico vzrejevalci sami, ker niso znali krotiti svoje radovednosti in nepočakanosti.

Da dosežemo večjo harmonijo med čebelami v plemenilnikih in dodanimi maticami, družinic ne pošiljajte takoj naslednji dan po naselitvi na plemenišče, temveč jih imejte 2 do 3 dni doma priprte v hladnem in temnem prostoru. Po nasvetu Svicarjev, ki imajo z vzrejo matic največ izkušenj, priporočamo pri naseljevanju plemenilnikov tale postopek: Ko so se polegile v redniku prve matice, presejte čebele in jih čez noč pridržite v kleti. Drugi dan zjutraj napolnite plemenilnike in jih postavite v kleti na dvojce letev tako, da prihaja zrak skozi zamreženo odprtino na njih dnu neovirano vanje.

Čez tri ure dodajte plemenilnikom matice, ki ste jih poprej primerno označili. Zvečer, ko prenehajo čebele v čebelnjaku izletavati (okrog 20. ure), prinesite plemenilnike iz kleti, jih razpostavite kje zunaj in jim odmašite žrela. Čebele se bodo začele vsipati skozi žrela v taki množini, da se bo marsikdo s strahom spraševal, če se bodo sploh še vrnile. Toda kaj kmalu se bodo pojavile prve izlefnice in začele prisediti na stenah odrejenih bivališč. Polagoma se bodo sprašile v njih notranjost in ustvarile tamkaj tisto razpoloženje, ki je potrebno za dober izid na plemenišču. Za paščico čebel, ki bi pobegnile in pristale v panjih, iz katerih ste jih vzeli, naj vam ne bo žal. To so predvsem one neugnanke, ki potegnejo za sabo celo družinico, da jo popiha v neznano daljavo, ali pa celo obkolijo in zaduše matico, ko se vrne s svatovanja domov. Če bi zaradi tega katera družinica le preveč oslabela, ji je treba seveda dodati nekaj novih presejanih čebel.

Ko se znoči in so vse čebele v plemenilnikih, jih prinesite zopet v temnico. Tam naj ostanejo vsaj še en dan in eno noč. Šele v popoldanskih urah naslednjega dne jih pošljite na postajo. V hramčke jih namestite pozno popoldne, po možnosti ne pred 18. uro. S tem se izognete nevarnosti, da bi se čebele istočasno prašile in tako zašle v tuje plemenilnike.

Neveščnosti, ki so se pojavile pri letošnji vzreji, so za nas vse najboljša šola. Treba pa jim je poiskati prave vzroke, da ne bomo v prihodnjem letu zagrešili istih napak. Zato bo v začetku novembra v Ljubljani konferenca vseh dosedanjih vzrejevalcev. Točen dan in kraj sestanka bo pravočasno objavljen. Pripravljajte se na konferenco že sedaj! Zapišite si vsako malenkost, ki je potrebna razgovora in razmišljajte o načrtih za bodočo vzrejno sezono!